

**KAMERLINGH
ONNES**

Schooljaar 2023 – 2024

160ste schooljaar

Examenreglement PTA

HAVO

Inhoudsopgave

0.1	Toelichting vooraf	5
0.2	Voorwoord	6
1.	Examenreglement vmbo, havo, vwo	7
1.1	Besluit	7
1.2	Begripsbepalingen	7
1.3	Onregelmatigheden	8
1.4	Samenstelling commissie van beroep	9
1.5	Examensecretaris	9
1.6	Examencommissie	9
1.7	Geheimhouding	10
1.8	Proeven	10
1.9	Inrichting en tijdstippen schoolexamen	10
1.10	Afwijkende wijze van examineren	10
1.11	Bewaren	11
1.12	Over vaststelling van de cijfers	12
1.13	De gang van zaken tijdens het centraal schriftelijk examen	12
1.14	Afwezigheid	13
1.15	Gebruik hulpmiddelen	13
1.16	Beoordelingen	14
1.17	Centraal examen in een eerder leerjaar	14
1.18	Verstrekking overzicht onderdelen en beoordeling schoolexamen	15
1.19	Verhinderingschoolexamen	15
1.20	Herkansingschoolexamen	15
1.21	Herkansingschoolexamen maatschappijleer vmbo	16
1.22	Programma van toetsing en afsluiting	16
1.23	Ondertekening diploma	16
1.24	Examendossier	17
1.25	Slotbepaling	17
1.26	Inwerkingtreding	17
1.27	Citeerartikel	17
1.28	Inzage	17
2.	Programma van Toetsing en Afsluiting → huisregels Kamerlingh Onnes	18
2.1	Verhinderingschoolexamenonderdeel	18
2.2	Regeling van het schoolexamen	18

2.3	Beoordeling van de schoolexamenonderdelen	19
2.4	Onregelmatigheid	19
2.5	Bezwarencommissie examens	19
2.6	Bezwaar tegen de beoordeling van een schoolexamenonderdeel	20
2.7	Examencommissie	21
2.8	Bewaring	21
2.9	Herkansen schoolexamen havo 4	22
2.10	Herkansen en inhalen schoolexamen havo 5	22
2.11	Herexamen schoolexamen havo 5	23
2.12	Mededeling beoordeling schoolexamen	23
2.13	Faciliteiten	24
2.14	Combinatiecijfer	24
2.15	Maatwerk	24
2.16	Regeling doubleurs	25
3.	<i>Programma van Toetsing en Afsluiting → vakken</i>	<i>26</i>
3.1	Afspraken PTA	26
3.2	Regeling van de afzonderlijke vakken	27
4.	<i>Vak PTA's HAVO 4</i>	<i>28</i>
5.	<i>Vak PTA's HAVO 5</i>	<i>39</i>
6.	<i>Toegestane hulpmiddelen bij het centraal examen havo en vwo</i>	<i>52</i>
7.	<i>Data van het centraal examen havo 2024</i>	<i>52</i>

0.1 Toelichting vooraf

De gehele examenregeling bestaat uit:

- a. het door de minister vastgestelde *Eindexamenbesluit VO* (vmbo-havo-vwo);
- b. het door het bevoegd gezag vastgestelde *Examenreglement* (een algemeen gedeelte waarin regels staan voor het schoolexamen (SE) en het Centraal Examen (CE));
- c. het jaarlijks door het bevoegd gezag vastgestelde *Programma van Toetsing en Afsluiting* (PTA) met daarin ook de praktische (huis)regels en protocollen die gelden als aanvullende regeling voor de examens.

Ingevolge artikel 10 sub b Wms is dit examenreglement na instemming door de GMR-VO op 28 juni 2023 vastgesteld door het College van Bestuur op 11 juli 2023.

Het Programma van Toetsing en Afsluiting (PTA) is vastgesteld door het bevoegd gezag met instemming van de medezeggenschapsraad Kamerlingh Onnes op 28 september 2023.

Het examenreglement en het PTA staan vanaf 1 oktober 2023 op de website www.kamerlinghannes.nl en op reitdiep.itslearning.com → Toetsen & Examen.

Het examenreglement *vormt de verbinding* tussen wet- en regelgeving en overheidsvoorschriften enerzijds en de schoolinterne regelgeving anderzijds. Het is als zelfstandig document leesbaar, maar in geval van onduidelijkheid of waar het leidt tot interpretaties strijdig met de betreffende wet- en regelgeving, zijn de teksten van de overheidsvoorschriften bepalend. In alle gevallen waarin noch de Wet, noch het Eindexamenbesluit, noch dit Examenreglement voorziet, beslist het College van Bestuur.

Alle leerlingen in de bovenbouw wordt een examenreglement en het toepasselijk PTA (programma van toetsing en afsluiting) digitaal ter beschikking gesteld. Het Eindexamenbesluit zelf ligt voor leerlingen en ouders ter inzage op school bij de examensecretaris. Dit is eveneens te raadplegen via [Wet voortgezet onderwijs 2020](#)

Vanwege de leesbaarheid is in dit reglement gekozen voor de mannelijke aanduiding. Overal waar hij/hem staat, kan ook zij/haar gelezen worden. Voor directeur kan ook rector gelezen worden in dit reglement.

0.2 Voorwoord

Beste kandidaat,

Voor je ligt het *Examenreglement en het PTA* voor het vmbo, havo en vwo.

Het eindexamen bestaat uit een schoolexamen (SE) en een centraal examen (CE).

In dit document vind je het examenreglement dat de vo-scholen binnen Openbaar Onderwijs Groningen hanteren bij het afnemen van het eindexamen. Dit examenreglement is een erg belangrijk stuk. Het geeft aan welke rechten en plichten de school kent en welke jij als examenkandidaat hebt. Met sommige beschreven situaties kun je onverwacht te maken krijgen. Het zou vervelend zijn als blijkt dat je de betreffende regelingen niet kent. Lees deze tekst dus goed door.

Naast het examenreglement vind je in dit document ook nog een ander stuk, namelijk het Programma van Toetsing en Afsluiting (PTA). In het PTA vind je een overzicht van de eisen die voor het schoolexamen bij de verschillende vakken aan je gesteld worden. In dat programma kun je o.a. lezen welke delen van het schoolexamen wanneer plaatsvinden. Verder wordt bij elk vak afzonderlijk aangegeven hoe de weging van de toetsen/opdrachten is ten aanzien van het schoolexamen. Ook kun je hier de huisregels Kamerlingh Onnes t.a.v. het schoolexamen vinden. Het is belangrijk om te weten dat het schoolexamen voor sommige vakken al start in de voorexamenklassen. Een enkel vak wordt dan zelfs al afgesloten, d.w.z. dat het eindcijfer voor dat vak dan al vaststaat voor je eindlijst. Je neemt deze mee naar het eindexamenjaar en ze gaan straks mede je eindcijfer en het resultaat van het schoolexamen bepalen!

Het examenreglement en het PTA staan vanaf 1 oktober op www.kamerlinghonnes.nl en op It's learning à Toetsen & Examen. Zorg dat je goed weet, wat erin staat, zodat je weet wat er van je verwacht wordt.

Tot slot wenst de schoolleiding je mede namens je docenten en alle andere medewerkers heel veel succes toe met je examens!

1. Examenreglement vmbo, havo, vwo

Het volledige eindexamenbesluit VO is te vinden op:

[Wet voortgezet onderwijs 2020](#)

1.1 Besluit

Het College van Bestuur Openbaar Onderwijs Groningen heeft besloten: vast te stellen de volgende regeling voor de examens aan openbare scholen voor vwo, havo, vmbo.

1.2 Begripsbepalingen

In deze regeling wordt verstaan onder:

1. "inspectie": de inspectie van het onderwijs, als bedoeld in artikel 1 onder b Wet op het onderwijstoezicht;
2. "directeur": de rector of directeur van een school voor voortgezet onderwijs;
3. "kandidaat": ieder die door het College van Bestuur tot het eindexamen of deeleindexamen wordt toegelaten;
4. "school": een school voor vwo, een school voor havo., een school voor mavo, een school voor vmbo of een instelling voor educatie en beroepsonderwijs, tenzij anders blijkt;
5. "examinator": degene die is belast met het afnemen van het examen in een vak;
6. "eindexamen": een examen in het geheel van de voor het desbetreffende eindexamen voorgeschreven vakken, bestaande uit het schoolexamen en het centraal examen;
7. "bevoegd gezag" het College van Bestuur van Stichting Openbaar Onderwijs Groningen.

1.3 Onregelmatigheden

1. Als een kandidaat
  - a. zich ten aanzien van enig deel van het eindexamen dan wel ten aanzien van een aanspraak op vrijstelling aan enige onregelmatigheid schuldig maakt of heeft gemaakt, of zonder geldige reden afwezig is;
  - b. niet tijdig een praktische opdracht of handelingsdeel inlevert of afrondt¹;
  - c. gebruik maakt van niet-toegestane hulpmiddelen - waaronder in ieder geval telefoons en smartwatches vallen - of niet-toegestane communicatie;
  - d. zich schuldig maakt aan (enig overige vorm van) fraude;
  - e. zich schuldig maakt aan niet-toegestane communicatie, dan kan de directeur maatregelen nemen.
2. De maatregelen, bedoeld in het eerste lid, die afhankelijk van de aard van de onregelmatigheid ook in combinatie met elkaar genomen kunnen worden, zijn:
  - a. het toekennen van het cijfer 1 voor een toets van het schoolexamen of het centraal examen,
  - b. het ontzeggen van de deelname of de verdere deelname aan een of meer toetsen van het schoolexamen of het centraal examen,
  - c. het ongeldig verklaren van een of meer toetsen van het reeds afgelegde deel van het schoolexamen of het centraal examen,
  - d. het bepalen dat het diploma en de cijferlijst slechts kunnen worden uitgereikt na een hernieuwd examen in door de directeur aan te wijzen onderdelen; indien het hernieuwd examen bedoeld in de vorige volzin betrekking heeft op een of meer onderdelen van het centraal examen legt de kandidaat dat examen af in een volgend tijdvak van het centraal examen.
3. De directeur deelt zijn beslissing binnen zeven werkdagen na constatering van de onregelmatigheid schriftelijk mee aan de kandidaat. In de schriftelijke mededeling wordt gewezen op het bepaalde in dit artikel, lid 4. De schriftelijke mededeling wordt tegelijkertijd in afschrift gezonden aan ouders, voogden of verzorgers van de kandidaat, als deze minderjarig is, en aan het College van Bestuur en de inspectie.
4. De kandidaat kan tegen een beslissing van de directeur in beroep gaan bij de door het College van Bestuur in te stellen commissie van beroep. In overeenstemming met artikel 2.63 WVO wordt het beroep binnen vijf werkdagen nadat de beslissing aan de kandidaat is bekendgemaakt, schriftelijk ingesteld bij de commissie van beroep. De commissie stelt een onderzoek in en beslist binnen twee weken na ontvangst van het beroepsschrift, tenzij zij deze termijn gemotiveerd heeft verlengd met ten hoogste twee weken. De commissie stelt bij haar beslissing zo nodig vast op welke wijze de kandidaat alsnog in de gelegenheid zal worden gesteld het eindexamen geheel of gedeeltelijk af te leggen onverminderd het

---

¹ Een handelingsdeel houdt een opdracht in die niet met een cijfer wordt beoordeeld. Het 'voldoen' hieraan is een vereiste om het schoolexamen te kunnen voltooien.

bepaalde in de laatste volzin van sub d van het tweede lid. De commissie deelt haar beslissing schriftelijk mee aan de kandidaat, aan de ouders, voogden of verzorgers van de kandidaat als deze minderjarig is, aan de directeur en aan de inspectie.

1.4 Samenstelling commissie van beroep

1. De in artikel 1.3, lid 4, bedoelde commissie bestaat uit drie leden, die in dienst zijn van het bevoegd gezag. In de commissie zitten in ieder geval een onderwijskundig adviseur en de bestuurssecretaris. De bestuurssecretaris zal als secretaris fungeren. De commissie kiest uit haar midden een voorzitter. In de commissie zitten geen medewerkers van de scholen van voortgezet openbaar onderwijs van Openbaar Onderwijs Groningen.
2. Het adres van de commissie van beroep is:
Openbaar Onderwijs Groningen, Postbus 744, 9700 AS Groningen. E-mail: klachten@o2g2.nl

1.5 Examensecretaris

1. Elke school kent een eigen examensecretaris, welke door de directeur uit het personeel van de school wordt aangewezen. De directeur stelt een duidelijke taakomschrijving voor de examensecretaris vast.
2. De examensecretaris:
  - a. ondersteunt de directeur bij het organiseren en afnemen van het eindexamen;
  - b. ondersteunt de directeur bij de uitvoering van het examenreglement en het PTA;
  - c. is verantwoordelijk voor het verstrekken van het overzicht van de schoolexamenresultaten;
  - d. tekent samen met de directeur de overzichten en eindbeoordeling van het schoolexamen;
  - e. is (samen met de directeur) verantwoordelijk voor het vaststellen van de uitslag van het eindexamen;
  - f. tekent (samen met de directeur) de diploma's en cijferlijsten.

1.6 Examencommissie

1. De directeur stelt een examencommissie samen, bestaande uit een oneven aantal en tenminste drie leden. Leden van het bevoegd gezag, de directeur(en), leden van de MR, leerlingen en hun wettelijke vertegenwoordigers kunnen geen deel uitmaken van de examencommissie.
2. De examencommissie:
  - a. stelt een voorstel van het examenreglement op;
  - b. stelt jaarlijks een programma van toetsing en afsluiting voor;
  - c. is verantwoordelijk voor het borgen van het afsluitend karakter en de kwaliteit van het schoolexamen;
  - d. stelt richtlijnen en aanwijzingen vast om te komen tot een beoordeling van het schoolexamen.

1.7 Geheimhouding

Iedereen die betrokken is bij de uitvoering van dit reglement gaat op vertrouwelijke manier met de gegevens om, tenzij wettelijke voorschriften anders bepalen.

1.8 Proeven

1. Het schoolexamen kan plaatsvinden in de leerjaren 3 en 4 vmbo, 4 en 5 havo en 4, 5 en 6 vwo.
2. Het schoolexamen in een vak bestaat uit het afnemen van drie of meer proeven. Deze proeven kunnen schriftelijk, mondeling, praktisch of in een combinatie daarvan worden afgenomen.
3. De proeven in een vak gaan over de stof, waarover het schoolexamen zich ingevolge het examenprogramma uitstrekt.

1.9 Inrichting en tijdstippen schoolexamen

1. Het schoolexamen vindt plaats overeenkomstig de tijdschema's en stofomschrijving van de vakken, zoals die in het programma van toetsing en afsluiting is omschreven. De vorm (schriftelijk, mondeling, praktisch of een combinatie daarvan), waarin de proeven van het schoolexamen zullen plaatsvinden, is in overeenstemming met het Programma van Toetsing en Afsluiting.
2. Om toegelaten te worden tot het centraal examen, dient de kandidaat het schoolexamen van het betreffende vak volledig te hebben afgesloten voor aanvang van het eerste tijdvak.
3. In afwijking van het vorige lid, dient in het geval van flexibele digitale examens BB KB het schoolexamen in het betreffende vak door de kandidaat te zijn afgesloten voor het centraal examen.
4. Deelname aan de schoolexamens, daaronder mede verstaan het inleveren van werk behorend bij een praktische opdracht op of voor de deadline, is verplicht.
5. Het bevoegd gezag kan in afwijking van het tweede lid een kandidaat die ten gevolge van ziekte of een andere van zijn wil onafhankelijke omstandigheid het schoolexamen in één of meer vakken niet heeft kunnen afsluiten voor de aanvang van het eerste tijdvak, in de gelegenheid stellen het schoolexamen in dat vak of in die vakken af te sluiten vóór het centraal examen in dat vak of in die vakken, doch na de aanvang van het eerste tijdvak.

1.10 Afwijkende wijze van examineren

1. De directeur kan toestaan dat een gehandicapte kandidaat het examen geheel of gedeeltelijk aflegt op een wijze die is aangepast aan de mogelijkheden van die kandidaat. In dat geval bepaalt de directeur de wijze waarop het examen zal worden afgelegd, met dien verstande dat aan de

overige bepalingen in dit besluit wordt voldaan. Hij doet hiervan zo spoedig mogelijk mededeling aan de inspectie.

2. Tenzij sprake is van een objectief waarneembare lichamelijke handicap, geldt ten aanzien van de in het eerste lid bedoelde aangepaste wijze van examineren dat:
  - a. er een deskundigenverklaring is die door een ter zake kundige psycholoog, orthopedagoog, neuroloog of psychiater is opgesteld,
  - b. de aanpassing voor zover betrekking hebbend op het centraal examen in ieder geval kan bestaan uit een verlenging van de duur van de desbetreffende toets van het centraal examen met ten hoogste 30 minuten, en
  - c. een andere aanpassing slechts kan worden toegestaan voor zover daartoe in de onder a genoemde deskundigenverklaring ten aanzien van betrokkene een voorstel wordt gedaan dan wel indien de aanpassing aantoonbaar aansluit bij de begeleidingsadviezen, vermeld in die deskundigenverklaring.
3. Het bevoegd gezag kan in verband met onvoldoende beheersing van de Nederlandse taal afwijken van de voorschriften gegeven bij of krachtens dit besluit, ten aanzien van een kandidaat die met inbegrip van het schooljaar waarin hij eindexamen aflegt, ten hoogste zes jaren onderwijs in Nederland heeft gevolgd voor wie het Nederlands niet de moedertaal is. De in de eerste volzin bedoelde afwijking kan betrekking hebben op:
  - a. het vak Nederlandse taal en literatuur;
  - b. het vak Nederlandse taal;
  - c. enig ander vak waarbij het gebruik van de Nederlandse taal van overwegende betekenis is.
4. De in het derde lid bedoelde afwijking bestaat voor zover betrekking hebbend op het centraal examen slechts uit een verlenging van de duur van de desbetreffende toets van het centraal examen met ten hoogste 30 minuten en het verlenen van toestemming tot het gebruik van een verklarend woordenboek der Nederlandse taal.
5. De directeur doet van de wijze waarop het examen ingevolge het eerste lid wordt afgelegd zo spoedig mogelijk mededeling aan de inspectie. Van elke afwijking op grond van het derde lid wordt ook mededeling gedaan aan de inspectie.

1.11 Bewaren

1. Het werk van het examen wordt, samen met de opgaven en de officiële (cijfer)lijsten, gedurende ten minste zes maanden na de uitslag van het centraal examen in het schoolarchief bewaard.
2. Na overleg met de directeur kunnen belanghebbenden inzage krijgen in schriftelijk examenwerk. Dit onder door hem te stellen voorwaarden en binnen de in lid 1 gestelde periode. Een door de directeur aangewezen personeelslid is bij die inzage aanwezig. Aan dit inzagerecht kan geen recht op herwaardering worden ontleend.

3. Als een belanghebbende na inzage van mening is dat bij de vaststelling van het cijfer een objectief constateerbare fout is gemaakt is, stelt hij de directeur hiervan schriftelijk op de hoogte.

1.12 Over vaststelling van de cijfers

1. Voor de becijfering van de toetsen kunnen alle getallen met één decimaal van 1,0 tot en met 10 worden gebruikt. Het eindcijfer van het schoolexamen is het gewogen gemiddelde van de beoordelingen die voor de proeven van het schoolexamen aan de kandidaat zijn gegeven. De wegingsfactor wordt per vak en per toets aangegeven in het Programma van Toetsing en Afsluiting.
2. Als een kandidaat in een vak door twee of meer docenten is geëxamineerd bepalen deze docenten in onderling overleg het cijfer voor het schoolexamen. Komen zij niet tot overeenstemming, dan wordt het cijfer bepaald op het rekenkundig gemiddelde van de beoordelingen door ieder van hen.
3. Het schoolexamen eindcijfer van vakken met uitsluitend schoolexamen wordt afgerond op een heel getal zonder decimalen. Om te komen tot dit hele getal wordt bij een cijfer met meerdere decimalen eerst afgerond naar één decimaal. Indien deze decimaal een 5 of hoger is, dan wordt het eindcijfer naar boven afgerond.*
4. Het schoolexamen eindcijfer van vakken met schoolexamen en centraal examen wordt afgerond op één decimaal. Als een gemiddelde, zoals bedoeld in lid 1 of 2, een cijfer met twee of meer decimalen is, wordt dit cijfer afgerond op de eerste decimaal met dien verstande dat deze decimaal met 1 wordt verhoogd indien de tweede decimaal zonder afronding 5 of hoger is.
5. De examinerator geeft de kandidaat inzage in de normen die bij het bepalen van het cijfer voor de afgelegde toetsen door hem zijn gehanteerd.
6. Vakken waarvoor geen cijfer wordt vastgesteld, maar die beoordeeld worden met een onvoldoende, voldoende of goed, dienen - in overstemming met artikel [3.12 Uitvoeringsbesluit 2020](#) - te zijn vastgesteld uiterlijk tien dagen voor aanvang van het eerste tijdvak.

* In de praktijk betekent dit dat een 5,45 wordt afgerond naar 5,5 en vervolgens naar een 6.

1.13 De gang van zaken tijdens het centraal schriftelijk examen

1. Tijdens de zittingen wordt het toezicht gehouden door tenminste twee daartoe door de directeur uit het personeel aangewezen surveillanten.
2. Nadat bij het begin van het examen in een vak een van de surveillanten de op de enveloppe beschreven gegevens heeft opgelezen en in orde heeft bevonden, opent hij de enveloppe in aanwezigheid van de kandidaten. Als niet alle kandidaten in één lokaal zijn geplaatst, dan wordt de enveloppe geopend in één van de examenlokalen.

3. Kandidaten mogen niet eerder dan een uur na de aanvang van het examen vertrekken.
4. Een kandidaat die te laat komt mag tot uiterlijk een half uur na het begin van het examen worden toegelaten.
5. Het werk wordt uitsluitend gemaakt op papier dat door de directeur is verstrekt, tenzij door de commissie belast met de vaststelling van de opgaven ander papier wordt verstrekt.
6. De kandidaat neemt pen, potlood, gum, liniaal, geodriehoek, passer en de overige hulpmiddelen die hem vanwege het CvTE/ministerie door de directeur worden toegestaan, mee in de examenzaal. Het is niet toegestaan om mobiele gegevensdragers mee te nemen of te gebruiken.²
7. De kandidaat mag tijdens het examen het examenlokaal niet verlaten zonder toestemming van de toezichthouder.
8. Deelname aan het examen betekent dat het eenmaal gemaakte werk zijn geldigheid behoudt.
9. Een kandidaat die tijdens een zitting onwel wordt, kan onder begeleiding het examenlokaal verlaten. In overleg met de kandidaat beoordeelt de directeur of de kandidaat na enige tijd het werk kan hervatten. De directeur bepaalt in overleg met de inspectie of de gemiste tijd aan het eind van de zitting mag worden ingehaald. Kan de kandidaat het werk niet kan hervatten, dan vraagt de directeur de inspectie te verklaren dat het voor een deel gemaakte werk ongeldig is. In dat geval zal de kandidaat in het tweede tijdvak aan het examen moeten deelnemen.
10. Aan het einde van het examen verzamelen de toezichthouders het gemaakte werk. De kandidaten blijven zitten totdat de toezichthouder toestemming geeft om het lokaal te verlaten.

1.14 Afwezigheid

De kandidaten zijn vooraf op de hoogte gesteld over de regels met betrekking tot afwezigheid bij het centraal examen.

1.15 Gebruik hulpmiddelen

De kandidaat mag bij het schoolexamen uitsluitend gebruik maken van hulpmiddelen, zoals deze zijn aangegeven in het programma van toetsing en afsluiting.

---

² De toegestane hulpmiddelen zijn daarnaast per vak terug te vinden op het examenblad.nl

1.16 Beoordelingen

1. Van iedere beoordeling die bij het bepalen van het eindoordeel over een kandidaat meetelt, stelt de examinerator de kandidaat zo spoedig mogelijk op de hoogte.
2. De beoordelingen binnen het schoolexamen vinden plaats zoals is besloten in het programma van toetsing en afsluiting.

1.17 Centraal examen in een eerder leerjaar

1. Het bevoegd gezag kan ingevolge [artikel 2.56 lid 4 WVO 2020](#) een leerling uit het voorlaatste of direct daaraan voorafgaande leerjaar toelaten tot het centraal examen in één of meer vakken, niet zijnde alle vakken van het eindexamen.
2. Bij toepassing van het eerste lid wordt het schoolexamen in dat vak of die vakken afgesloten voordat dat leerjaar het centraal examen in dat vak of die vakken aanvangt.
3. Indien toepassing wordt gegeven aan het eerste lid, wordt het derde tijdvak aansluitend aan het voorlaatste of direct daaraan voorafgaande leerjaar afgenomen door het College voor toetsen en examens.
4. Indien de leerling in één of meer vakken centraal examen heeft afgelegd in het voorlaatste of direct daaraan voorafgaande leerjaar, en niet is bevorderd tot het volgende leerjaar, vervallen de met dit centraal examen of deze centrale examens behaalde resultaten.
5. Indien een leerling overeenkomstig het eerste lid in een of meer vakken eindexamen heeft afgelegd, maakt de directeur het eindcijfer van dit examen schriftelijk aan de examenkandidaat bekend zodra deze is vastgesteld, onder mededeling van het recht van herkansing als bedoeld in [artikel 3.38 Uitvoeringsbesluit WVO 2020](#).

1.18 Verstrekking overzicht onderdelen en beoordeling schoolexamen

1. Voor de aanvang van het eerste tijdvak van het centraal examen verstrekt de directeur schriftelijk aan de kandidaat, voor zover van toepassing:
  - a. een overzicht van behaalde resultaten van alle onderdelen in het examendossier;
  - b. een overzicht van de cijfers die de kandidaat heeft behaald voor het schoolexamen;
  - c. de beoordeling van de vakken waarvoor geen cijfer wordt vastgesteld;
  - d. de beoordeling van het profielwerkstuk in het vmbo.
2. De directeur en de examensecretaris tekenen voor de verstrekking van de in het eerste lid genoemde overzichten en beoordelingen en legt dit voor aan de kandidaat.
3. De kandidaat tekent voor ontvangst van de in het eerste lid genoemde overzichten en beoordelingen.

1.19 Verhinderings schoolexamen

1. Als een kandidaat om een geldige reden is verhinderd een proef of proeven van het schoolexamen af te leggen, kan de directeur op grond van de regels in het programma van toetsing en afsluiting bepalen dat een kandidaat in de gelegenheid wordt gesteld de desbetreffende proef of proeven alsnog af te leggen. De directeur beoordeelt op basis van de criteria zoals die in het programma van toetsing en afsluiting zijn aangegeven, of er een geldige reden is.
2. Afwezigheid bij een proef of proeven van het schoolexamen moet steeds voor de aanvang daarvan bij directeur of een door hem daarvoor aangewezen persoon worden gemeld. In het programma van toetsing en afsluiting wordt aangegeven op welke wijze dit door de kandidaat en/of zijn ouders, voogden of verzorgers als de kandidaat minderjarig is, moet gebeuren.

1.20 Herkansing schoolexamen

1. Het schoolexamen kent een herkansingsregeling, die is beschreven in het programma van toetsing en afsluiting.
2. De herkansingregeling moet aansluiten bij de vorm en inrichting van het schoolexamen.
3. In de herkansingsregeling worden in ieder geval aangegeven:
  - a. de wijze waarop een kandidaat zich kan aanmelden voor een herkansing;
  - b. de criteria op basis waarvan wordt beoordeeld of een kandidaat voor een herkansing in aanmerking komt;
  - c. de periodes waarbinnen de herkansing plaatsvindt en het aantal herkansingsmogelijkheden;
  - d. de onderdelen van het schoolexamen, welke zijn uitgesloten van de herkansingsregeling.

1.21 Herkansing schoolexamen maatschappijleer vmbo

1. Los van de herkansingsmogelijkheden voor toetsen na elke toetsperiode bestaat er op het vmbo nog de mogelijkheid om een herexamen voor het vak maatschappijleer uit het gemeenschappelijk deel te doen, indien de kandidaat een eindcijfer voor dat vak heeft lager is dan een 6.
2. De examinerator draag er zorg voor dat het herexamen een goede weergave is van het volledige examenprogramma van het vak maatschappijleer.
3. Het herexamen moet zijn afgerond voordat de centrale examens beginnen.

1.22 Programma van toetsing en afsluiting

1. Ieder jaar vóór 1 oktober wordt een programma van toetsing en afsluiting per school vastgesteld door het bevoegd gezag.
2. In het programma wordt in elk geval aangegeven:
  - welke onderdelen van het examenprogramma op het schoolexamen worden getoetst,
  - de inhoud van de onderdelen van het schoolexamen,
  - de verdeling van de examenstof over de toetsen van het schoolexamen,
  - de tijdvakken waarbinnen de toetsen van het schoolexamen aanvangen,
  - de wijze waarop het schoolexamen plaatsvindt,
  - de herkansing daaronder mede begrepen, de wijze van herkansing voor het schoolexamen,
  - de regels die aangeven op welke wijze het cijfer voor het schoolexamen voor een kandidaat tot stand komt.
3. Het programma van toetsing en afsluiting wordt door de directeur vóór 1 oktober toegezonden aan de inspectie via het digitaal loket en verstrekt aan de kandidaten.

1.23 Ondertekening diploma

De ondertekening van het diploma geschiedt door de directeur en de eindexamensecretaris.

1.24 Examendossier

Het examendossier is het geheel van de onderdelen van het schoolexamen zoals gedocumenteerd in het een door het bevoegd gezag gekozen vorm. Het examendossier voor het vmbo theoretische leerweg en gemengde leerweg omvat tevens de resultaten die de leerling heeft behaald voor de vakken, bedoeld in [artikel 2.19](#) onderscheidenlijk [artikel 2.28](#) van het Uitvoeringsbesluit WVO 2020 voor zover in die vakken geen eindexamen is afgelegd. In die gevallen waarin het examenreglement niet voorziet, beslist de directeur.

1.25 Slotbepaling

In die gevallen waarin het examenreglement niet voorziet, beslist de directeur.

1.26 Inwerkingtreding

Deze regeling treedt in werking op 1 oktober 2023.

1.27 Citeerartikel

Deze regeling kan worden aangehaald als: Examenreglement vwo-havo-vmbo van Openbaar Onderwijs Groningen.

1.28 Inzage

Deze regeling ligt ter inzage bij het Openbaar Onderwijs Groningen, Leonard Springerlaan 39, 9727 KB te Groningen. Deze regeling wordt opgenomen in het programma van toetsing en afsluiting.

2. Programma van Toetsing en Afsluiting → huisregels Kamerlingh Onnes

2.1 Verhinderings bij een schoolexamenonderdeel

1. Als een kandidaat door ziekte of door een andere vorm van overmacht niet in staat is één of meer schoolexamenonderdelen bij te wonen, moet dit TELEFONISCH (050-3210610) gemeld worden bij de verzuimcoördinator, met opgaven van redenen. Bij voorkeur tussen 7.45 uur en 8.15 uur, maar in ieder geval een half uur voor aanvang van het te missen schoolexamenonderdeel. Indien de kandidaat minderjarig is, dient de afwezigheid te worden gemeld door zijn ouders, voogden of verzorgers.
2. Of een kandidaat om 'wettige redenen' afwezig is geweest, wordt beoordeeld door de teamleider. Wettige redenen kunnen onder andere zijn: ziekte en zeer bijzondere familieomstandigheden.
3. De examinatoren zijn gehouden ongeoorloofde afwezigheid van kandidaten bij een schoolexamenonderdeel zo spoedig mogelijk aan de teamleider of (plaatsvervangende) examensecretaris te melden.

2.2 Regeling van het schoolexamen

1. Bij een schriftelijke toets mag de kandidaat het lokaal niet verlaten in de eerste dertig minuten van de toets.
2. Het dragen van een horloge tijdens een schoolexamentoets is niet toegestaan (dit geldt ook voor het centraal examen).
3. Als de kandidaat het werk van een handelingsdeel, een praktische opdracht, een culturele activiteit of het profielwerkstuk niet tijdig heeft ingeleverd, kan hij door de desbetreffende docent worden verplicht daaraan in zijn vrije tijd op school verder te werken totdat aan de gestelde eisen is voldaan. Als de kandidaat hierbij in gebreke blijft, kan de directeur dit aanmerken als een onregelmatigheid in de zin van [artikel 1.3](#).
4. Indien een kandidaat het werk van een schoolexamenonderdeel moet verbeteren of aanvullen, krijgt hij daar ten hoogste veertien dagen de gelegenheid toe, tenzij de directeur anders heeft bepaald.
5. Indien het om organisatorische redenen of door het karakter van de opdracht niet mogelijk is deze later te maken of af te ronden, kan de directeur bepalen dat er sprake is van een onregelmatigheid in de zin van artikel 1.3. Dit kan bijvoorbeeld het geval zijn bij een excursie, een practicum of een mondelinge presentatie.
6. De kandidaat mag bij het schoolexamen uitsluitend gebruik maken van hulpmiddelen, zoals deze zijn aangegeven in het Programma van Toetsing en Afsluiting.

2.3 Beoordeling van de schoolexamenonderdelen

1. Bij een groepsopdracht is elk groepslid medeverantwoordelijk voor het gehele werk. Eventuele onvolkomenheden in de bijdrage van één groepslid aan het ingeleverde product leiden tot een lagere beoordeling voor elk groepslid, in overeenstemming met de beoordelingscriteria van de opdracht.
2. De examiner stelt de kandidaat zo spoedig mogelijk in kennis van de beoordeling van elk schoolexamenonderdeel. Bij schriftelijke toetsen uiterlijk op de tiende schooldag nadat de toets is gemaakt. Bij praktische opdrachten en handelingsdelen: uiterlijk op de vijftiende schooldag nadat het werk is ingeleverd. Cijfers worden gegeven op een schaal van 1 tot en met 10 met één decimaal.
3. De examiner geeft de kandidaat inzage in de normen die bij het bepalen van het cijfer voor de afgelegde toetsen door hem zijn gehanteerd.
4. De examiner geeft een toelichting op de beoordeling. De kandidaat heeft daarbij het recht het beoordeelde werk en de opgaven in te zien.
5. De beoordelingen binnen het schoolexamen vinden plaats zoals is besloten in het programma van toetsing en afsluiting.
6. Een handelingsdeel heeft geen weging, maar moet met een voldoende of goed worden afgesloten.

2.4 Onregelmatigheid

1. De regeling t.a.v. onregelmatigheden kun je vinden in [artikel 1.3](#)
2. Alvorens een beslissing ingevolge artikel 1.3 lid 1 en 2 wordt genomen, hoort de directeur of de bezwarencommissie examens de kandidaat. De kandidaat kan zich door een door hem aan te wijzen meerderjarige laten bijstaan.

2.5 Bezwarencommissie examens

1. In september van elk jaar installeert de directeur de bezwarencommissie examens voor dat lopende schooljaar. Voor het examenjaar 2023-2024 bestaat deze commissie van het Kamerlingh Onnes uit:
  - de teamleider vwo mevrouw Ten Bloemendal;
  - de teamleider vmbo-tl de heer Van der Boon;
  - de teamleider havo mevrouw Bos;
  - de secretaris van het eindexamen de heer Menninga.
2. De bezwarencommissie examens heeft (onder andere) de volgende taken:
  - a. Behandelen van verzoeken van kandidaten voor bijzondere maatregelen bij een schoolexamen, wegens persoonlijke omstandigheden van de kandidaat;
  - b. Behandelen van klachten of verzoeken van kandidaten voor vrijstelling of ontheffing;
  - c. Behandelen van klachten van kandidaten over een primair besluit van de examiner, waaronder de inhoud of de beoordeling van een schoolexamen;

- d. Behandelen van klachten van kandidaten over de omstandigheden waaronder een schoolexamen is afgelegd.
3. De bezwarencommissie examens brengt advies uit aan de directeur. De directeur neemt op basis van het advies een besluit. Binnen tien werkdagen nadat het bezwaar of verzoek is binnengekomen wordt het besluit van de directeur schriftelijk en gemotiveerd aan de kandidaat medegedeeld.
4. Tegen het besluit van de directeur kan beroep worden ingesteld bij de beroepscommissie van Openbaar onderwijs Groningen. Zie artikel [1.3](#) (onregelmatigheden) en artikel [1.4](#) (samenstelling commissie van beroep).
5. Tegen een primair besluit van een examinerator als bedoeld in lid 2c of een omstandigheid als bedoeld in lid 2d kan de kandidaat of diens wettelijke vertegenwoordiger, binnen vijf werkdagen nadat het besluit aan de kandidaat is medegedeeld of de gebeurtenis heeft plaatsgevonden, schriftelijk en gemotiveerd bezwaar maken bij de bezwarencommissie examens.
6. Indien een lid van de bezwarencommissie examens rechtstreeks is betrokken bij een geschil of kwestie, dan neemt hij geen deel aan de beraadslaging en de besluitvorming over het geschil.

2.6 Bezwaar tegen de beoordeling van een schoolexamenonderdeel

1. Een kandidaat kan uitsluitend bezwaar aantekenen tegen de beoordeling van een schoolexamenonderdeel als hij de volgende regels in acht neemt.
  - a. De kandidaat geeft het gemaakte werk bij het einde van de toelichting op de beoordeling onmiddellijk terug aan de examinerator, zonder in het werk enige wijziging of aanvulling te hebben aangebracht.
  - b. De kandidaat bespreekt zijn bezwaar met de examinerator. Als het bezwaar blijft bestaan, geeft de examinerator aan de kandidaat een fotokopie van de desbetreffende delen van het werk, indien de kandidaat daarom vraagt. De kandidaat tekent het bezwaar aan bij de bezwarencommissie examens uiterlijk op de vijfde werkdag na de toelichting op de beoordeling. De kandidaat tekent het bezwaar schriftelijk aan, onder opgave van argumenten.
2. Indien een kandidaat niet uiterlijk op de vijfde werkdag na de toelichting op de beoordeling bezwaar aantekent tegen de beoordeling vervalt de mogelijkheid om bezwaar aan te tekenen.

2.7 Examencommissie

1. In september van elk jaar installeert de directeur de examencommissie voor dat lopende schooljaar. In de examencommissie nemen de volgende leden plaats:
  - Eén docent uit het vmbo-tl team; mevrouw Van Klaveren
  - Eén docent uit het havo team; mevrouw Talstra
  - Eén docent uit het vwo team; mevrouw Bosch
  - De examensecretaris; de heer Menninga
  - Eén teamleider; mevrouw Ten Bloemendal
2. In artikel 2.60e regelt de WVO 2020 de taken en de bevoegdheden van de examencommissie. Deze taken en bevoegdheden houden onder andere in:
  - het opstellen van een voorstel voor een examenreglement als bedoeld in artikel 2.60 voor het bevoegd gezag;
  - het jaarlijks opstellen van een voorstel voor een programma van toetsing en afsluiting als bedoeld in artikel 2.60a voor het bevoegd gezag;
  - het borgen van het afsluitend karakter en de kwaliteit van het schoolexamen;
  - het vaststellen van richtlijnen en aanwijzingen om te komen tot een beoordeling van het schoolexamen en overige door het bevoegd gezag aan de commissie opgedragen taken en bevoegdheden.
  - De examencommissie stelt regels vast over haar werkwijze.
  - De examencommissie stelt jaarlijks een verslag op van haar werkzaamheden.
  - De examencommissie evalueert jaarlijks de kwaliteit van de schoolexaminering en stelt een advies op aan het bevoegd gezag en de directeur over noodzakelijke en wenselijke verbeteringen.
  - De examencommissie verstrekt de regels over haar werkwijze, het verslag, de evaluatie en het advies, bedoeld in het tweede tot en met het vierde lid, aan het bevoegd gezag, aan de directeur en aan de examensecretaris van een school.

2.8 Bewaring

1. Het door de kandidaat gemaakte schoolexamenwerk wordt door de examinerator tenminste 6 maanden nadat de kandidaat de school heeft verlaten bewaard.
2. De examinerator bewaart van elk onderdeel van het schoolexamen tenminste 6 maanden nadat de kandidaat de school heeft verlaten, voor zover van toepassing:
  - de opdracht of opgaven;
  - de correctiesleutel, het correctievoorschrift met mogelijke antwoorden of het beoordelingsmodel;
  - de beoordelingscriteria en de puntenverdeling.

2.9 Herkansen schoolexamen havo 4

1. Van de herkansbare schriftelijke schoolexamen toetsen in havo 4 (zie PTA) mag de kandidaat van het vak maatschappijleer maximaal één toets herkansen en mag de kandidaat van de overige vakken maximaal één toets herkansen.
2. De kandidaat kiest na het afsluiten van alle schoolexamenonderdelen maatschappijleer welk schriftelijk schoolexamen maatschappijleer hij eventueel wil herkansen. Deze herkansing vindt na de laatste toetsweek plaats.
3. De kandidaat kiest na de toetsweek aan het einde van het schooljaar in havo 4 welk schriftelijk schoolexamen hij eventueel wil herkansen. Deze herkansing vindt plaats in hetzelfde schooljaar, na afloop van de laatste toetsweek.
4. Het nieuw behaalde cijfer vervangt het eerder behaalde cijfer alleen indien het cijfer van de herkansing hoger is.
5. Het nieuw behaalde cijfer telt mee voor het schoolexamen, maar niet voor de overgang.
6. In geval van afwezigheid bij de herkansing van een toets, door welke omstandigheid dan ook, vervalt het recht op herkansing van die toets. Het 'inhalen' van een herkansing is dus niet mogelijk.

2.10 Herkansen en inhalen schoolexamen havo 5

1. Indien de kandidaat telefonisch is afgemeld en de teamleider beoordeeld heeft dat een kandidaat om een geldige reden afwezig is geweest, dan moet de kandidaat deze toets inhalen op de afsluitdag. De kandidaat kan hierdoor geen vak meer herkansen voor deze toetsperiode.
2. Een kandidaat die na een bepaalde toetsperiode geen SE-toetsen hoeft in te halen, heeft het recht om één van de herkansbare toetsen uit die toetsperiode te herkansen. Bij een herkansing geldt het hoogste cijfer.
3. Het inhalen of herkansen vindt plaats op de afsluitdag van één van de toetsperiodes. De data voor deze drie dagen staan vermeld bij [3.2 Regeling afzonderlijke vakken](#).
4. Een kandidaat die één of twee SE-toetsen niet heeft gemaakt, moet deze inhalen op de afsluitdag van de betreffende toetsperiode.
5. Een kandidaat die in één van de SE-perioden meer dan twee toetsen gemist heeft, moet in ieder geval twee toetsen inhalen op de afsluitdag. Voor de overige toetsen moet de kandidaat in overleg met de leerlingcoördinator en mentor inhaalafspraken maken. Deze afspraken moeten gemaakt worden voor de afsluitdag. De afspraken gelden pas na overleg met de vakdocenten en de (plaatsvervangende) examensecretaris.

6. Een kandidaat mag naast de herkansing na elke toetsperiode (zie lid 2.10.2 en 2.10.3) ook nog een vierde (extra) herkansing inzetten. Deze extra herkansing kan alleen ingezet worden als de kandidaat geen achterstanden heeft. Deze extra herkansing vindt ook plaats op afsluitdag 3. De extra herkansing mag ingezet worden voor een schriftelijke toets uit toetsperiode 1, 2 of 3.
7. Na afloop van elke toetsweek ontvangt de kandidaat een (digitaal) formulier, waarop hij kan aangeven welk schoolexamenonderdeel hij wil herkansen.
8. In geval van afwezigheid bij een herkansing, door welke omstandigheid dan ook, vervalt het recht op een latere herkansing. Het 'inhalen' van een herkansing is dus niet mogelijk.
9. In uitzonderlijke gevallen kan de schoolleiding in overleg met de beroepscommissie van de inhaal- en herkansingsregeling afwijken.

2.11 Herexamen schoolexamen havo 5

1. De kandidaat kan een herexamen doen in één van de vakken die alleen een schoolexamen hebben en die beoordeeld worden met een eindcijfer. Vakken die beoordeeld worden met voldoende of goed, komen niet in aanmerking voor een herexamen. Dit betekent dat een herexamen alleen mogelijk is bij de vakken maatschappijleer, CKV, BSM en informatica.
2. Het herexamen van de vakken maatschappijleer en CKV gaan over het gehele theoretische deel van het vak. Het nieuwe eindcijfer van het vak maatschappijleer en CKV vervangt het eerder behaalde eindcijfer alleen indien het nieuwe eindcijfer hoger is.
3. Het herexamen BSM gaat over het gehele theoretische deel van het vak. Het nieuwe behaalde cijfer voor dit herexamen vervangt de schriftelijke toetsen indien dit cijfer hoger is dan het gemiddelde van deze schriftelijk toetsen.
4. Het herexamen van het vak informatica bestaat uit een schriftelijke toets over het gehele theoretische deel van het vak en een praktische opdracht, elk met een weging van 1. Het nieuwe eindcijfer van het vak informatica vervangt het eerder behaalde eindcijfer alleen indien het nieuwe eindcijfer hoger is.
5. Het herexamen schoolexamen is op een door de schoolleiding te bepalen moment in havo 5.

2.12 Mededeling beoordeling schoolexamen

1. Voor de aanvang van het centraal examen maakt de directeur aan de kandidaat bekend, voor zover van toepassing:
  - a. welke cijfers hij heeft behaald voor het schoolexamen;
  - b. de beoordeling van de vakken waarvoor geen cijfer wordt vastgesteld.

2. Als naar het oordeel van de kandidaat of zijn ouders, voogden of verzorgers een fout constateren in de beoordeling van het schoolexamen, kunnen zij dit tot uiterlijk twee dagen na de mededeling van de beoordeling van het schoolexamen bij de secretaris van het eindexamen melden. Na eventuele aanpassing wordt de beoordeling definitief.

2.13 Faciliteiten

1. Een kandidaat met een handicap zoals dyslexie, een visuele of gehoorafwijking of een psychische aandoening, die gevolgen heeft voor de concentratie, mag bij schoolexamentoetsen 10 minuten per uur langer doorwerken. Voorbeeld: De kandidaat mag bij een toets van 90 minuten 15 minuten langer doorwerken.
2. Een kandidaat die in aanmerking wil komen voor extra tijd, moet zorgen voor een verklaring opgesteld door een daartoe bevoegde deskundige. Deze verklaring wordt geplaatst in het leerlingendossier in Magister.
3. Voor 1 oktober zorgt het ondersteuningsteam voor een overzichtslijst van alle kandidaten die in aanmerking komen voor extra tijd of recht hebben op het gebruik van hulpmiddelen.

2.14 Combinatiecijfer

1. Het combinatiecijfer voor kandidaten uit havo 5 bestaat uit de volgende vakken: maatschappijleer, CKV en het profielwerkstuk.

2.15 Maatwerk

1. Een kandidaat die een examenvak op vwo-niveau afsluit, maakt de schoolexamentoetsen op zowel havo als vwo-niveau. Mocht hij na tijdvak 1 besluiten om gebruik te maken van de terugvalregeling dan kunnen de schoolexamencijfers havo worden gebruikt.
2. Voor een kandidaat die om een geldige reden (bijv. overstap van een andere school, een examenvak in het voorexamenjaar afsluit, overstap vmbo 4 naar havo 4) afwijkt van het vak pta kan een persoonlijk pta worden gemaakt. Dit gebeurt altijd in overleg met de bezwarencommissie examens. Het persoonlijk pta wordt in Magister bij de kandidaat geplaatst. Voorwaarde is dat alle domeinen/ eindtermen zijn getoetst.
3. Bij een kandidaat die afstroomt van vwo naar havo worden de schoolexamen cijfers die voor een bepaald vak zijn behaald één op één overgenomen (er wordt dus geen gebruik gemaakt van een omrekentabel). Voorwaarde is wel dat bij het overnemen van het cijfer de inhoud van beide pta onderdelen gelijk is. Op verzoek van de kandidaat mag het schoolexamenonderdeel (op het havo-niveau) opnieuw worden gedaan. Het hoogste cijfer telt dan.

2.16 Regeling doubleurs

Met doubleur wordt een leerling bedoeld die blijft zitten in havo 4 of is afgewezen voor het eindexamen.

1. Voor doubleurs geldt:
  - a. Alle schriftelijke (ST), praktische (PT) en mondelinge (MT) schoolexamentoetsen worden opnieuw gedaan.
  - b. Bij schriftelijke schoolexamentoetsen geldt het nieuwe cijfer.
  - c. Bij mondelinge en praktische schoolexamentoetsen geldt het hoogste cijfer.
  - d. Een praktische opdracht (PO) met het cijfer 5,5 of hoger hoeft niet te worden overgedaan. Een praktische opdracht met het cijfer lager dan 5,5 moet worden overgedaan of op onderdelen worden aangepast. Een kandidaat moet in de gelegenheid worden gesteld een cijfer voor een praktische opdracht te verbeteren. Bij praktische opdrachten geldt het hoogste cijfer.
  - e. Een handelingsdeel (HO) dat met voldoende of goed is beoordeeld hoeft niet worden overgedaan.
2. Zijn de vakken maatschappijleer en CKV in havo 4 met minimaal het eindcijfer 5,5 en volledig afgesloten dan hoeft (in afwijking van punt 1) de doubleur deze twee vakken niet over te doen.
De vakken BSM en informatica worden in havo 4 wel overgedaan.
3. Zijn BSM en informatica in havo 5 met een minimaal het eindcijfer 5,5 en volledig afgesloten dan hoeft de doubleur deze vakken in havo 5 niet over te doen.
4. Is het profielwerkstuk in havo 5 met het cijfer 5,5 of hoger afgesloten dan hoeft de doubleur dit niet over te doen.
5. Is de rekentoets (voor kandidaten die geen wiskunde a of b als examenvak hebben) met het cijfer 5,5 of hoger afgesloten dan hoeft de doubleur dit niet over te doen.
6. Indien zich voor de kandidaat bijzondere omstandigheden voordoen, is maatwerk mogelijk. Afspraken moeten gemeld worden bij de bezwarencommissie examens.

3. Programma van Toetsing en Afsluiting → vakken

3.1 Afspraken PTA

1. *Keuze van het profiel en de overige vakken*

De leerling maakt op basis van het Inrichtingsbesluit een voorlopige keuze. In de vierde klas is tot uiterlijk de herfstvakantie wijziging van het profiel en van vakken mogelijk, na overleg met de leerlingcoördinator.

2. *Vindplaats PTA's*

De afzonderlijke PTA's van de verschillende vakken en de momenten van toetsing in de toetsweken zijn te vinden op:

reitdiep.itslearning.com → Toetsen & Examen → het desbetreffende pta

3. *Wijzigingen*

Eventuele wijzigingen in het PTA zijn alleen mogelijk na overleg met de bezwarencommissie examens.

4. *Handelingsdelen*

Handelingsdelen zijn alleen toegestaan voor vakken die afsluiten met een voldoende of goed. Dit geldt voor de volgende vakken: LO (vmbo-tl, havo & vwo), CKV (vmbo-tl), LOB (vmbo-tl) en het profielwerkstuk (vmbo-tl).

3.2 Regeling van de afzonderlijke vakken

De regeling van de afzonderlijke vakken is telkens op dezelfde manier ingedeeld. De indeling wordt hieronder toegelicht. Staat er in de tabel in de kolom SE/OT **OT** dan telt deze toets alleen voor de overgang. De toets is dan geen schoolexamentoets.

De bovenste rij ziet er als volgt uit:

Aantal	SE nr	SE / OT	Toetsmoment	Toetsvorm	Duur (minuten)	Weging OT	Weging SE	Herkansbaar	Domeinen / Eindtermen	Leerstof

Verklaring van de afkortingen:

Aantal:	Het aantal toetsen wat in een schooljaar wordt gegeven.
SE nr:	Het volgnummer van het schoolexamenonderdeel.
SE/OT:	Schoolexamentoets of overgangstoets.
Toetsmoment:	De periode of toetsweek waarin het schoolexamenonderdeel wordt gemaakt.
Toetsvorm:	ST is schriftelijke toets; MT is mondelinge toets; PT is praktische toets; HO is handelingsdeel; PO is praktische opdracht.
Duur (minuten):	Bij ST, MT of PT staat de duur van de schriftelijke, mondelinge of praktische toets, en bij HO of PO hoe lang de leerling geacht wordt aan de opdracht te werken (in minuten; in en buiten de les samen).
Weging OT:	De wegingsfactor voor de overgangstoets.
Weging SE:	De wegingsfactor van het cijfer van de ST, MT, PT of PO voor het schoolexamen. Bij handelingsopdrachten staat een -.
Herkansbaar:	In de kolom staat 'ja' als de ST, MT, PT of PO kan worden herkanst en 'nee' als dit niet mogelijk is. Een streepje bij een HO wil zeggen dat het begrip herkansing hier niet van toepassing is; bij onvoldoende resultaat voor een HO moet de leerling extra werk voor de opdracht doen om te komen tot minimaal een voldoende.
Domeinen:	In deze kolom wordt verwezen naar de domein(en)/ eindterm(en) die worden getoetst.
Leerstof:	In deze kolom wordt de leerstof aangeduid die in het onderdeel wordt getoetst. Soms staan er ook opmerkingen, zoals een uiterste inleverdatum.
Periode 1:	4 september 2023 – 10 december 2023
Periode 2:	11 december 2023 – 24 maart 2024
Periode 3:	25 maart 2024 – 19 juli 2024
Toetsweek 1:	8 november 2023 – 14 november 2023 (havo 5)
Toetsweek 2:	17 januari 2024 – 25 januari 2024 (havo 5)
Toetsweek 2:	17 januari 2024 – 23 januari 2024 (havo 4)
Toetsweek 3:	22 maart 2024 – 28 maart 2024 (havo 4 & 5)
Toetsweek 4:	26 juni 2024 – 3 juli 2024 (havo 4)
Afsluitdag 1:	28 november 2023 (havo 5)
Afsluitdag 2:	7 februari 2024 (havo 5)
Afsluitdag 3:	17 en/of 18 april 2024 (havo 5)

4. Vak PTA's HAVO 4

Programma Toetsing en Afsluiting Bovenbouw										
Schooljaar:				2023-2024						
Vak:				Aardrijkskunde						
Klas:				havo 4						
Afsluiting SE in:				havo 5						
Contactpersoon:				M. Keijer & B. Rodermans						
Methode:				De wereld van						
Aantal	SE nr	SE / OT	Toetsmoment	Toetsvorm	Duur (minuten)	Weging OT	Weging SE	Herkansbaar	Domainen / Eindtermen	Leerstof
1	-	OT	periode 1	ST	45	2	-	nee		H1 Amerikaans-Mexicaans Grensgebied + aanvullende stof over Globalisering
2	601	SE	periode 1	PO	600	2	3	nee	A1, A2, E1	Praktische Opdracht H4; Geografisch onderzoek. Uiterste inleverdatum: 01-12-2023
3	-	OT	toetsweek 2	ST	45	1	-	nee		H4 Vraagstukken in Nederland, thema: rivieren (par. 2-5)
4	-	OT	periode 2	ST	45	1	-	nee		H4 Vraagstukken in Nederland, thema: steden (par. 7-9)
5	602	SE	toetsweek 3	ST	90	3	3	ja	E1, E2	H4 Vraagstukken in Nederland, thema: rivieren en steden
6	-	OT	toetsweek 4	ST	90	3	-	nee		H3 Brazilië (actuele vraagstukken) + aanvullende stof
7	-	OT	periode 3	PO	120	1		nee		H4 Vraagstukken in Nederland: excursie steden en rivieren. Uiterste inleverdatum: 14-06-2024

Programma Toetsing en Afsluiting Bovenbouw										
Schooljaar:				2023-2024						
Vak:				Bedrijfseconomie						
Klas:				havo 4						
Afsluiting SE in:				havo 5						
Contactpersoon:				H. Buigel						
Methode:				Bedrijfseconomie in Balans						
Aantal	SE nr	SE / OT	Toetsmoment	Toetsvorm	Duur (minuten)	Weging OT	Weging SE	Herkansbaar	Domainen / Eindtermen	Leerstof
1	-	OT	periode 1	ST	45	1	-	nee		Hfdst 1 t/m 4 Basisvaardigheden
2	601	SE	periode 3	PO	600	2	1	nee	B en C	Organisatie, management, communicatie en beleggen. Inleveren kalenderweek 13.
3	-	OT	toetsweek 2	ST	90	2	-	nee		Hfdst 1 t/m 13 Basisvaardigheden & Van persoon naar rechtspersoon
4	-	OT	toetsweek 4	ST	90	3	-	nee		Hfdst 1 t/m 20 Basisvaardigheden & Van persoon naar rechtspersoon & Interne organisatie en personeelsbeleid & Investeren en financieren

Programma Toetsing en Afsluiting Bovenbouw

Schooljaar: **2023-2024**

Vak: Biologie

Klas: havo 4

Afsluiting SE in: havo 5

Contactpersoon: H. Verkiel

Methode: Nectar 4e editie, 4 havo leerboek

Aantal	SE nr	SE / OT	Toetsmoment	Toetsvorm	Duur (minuten)	Weging OT	Weging SE	Herkansbaar	Doelstellingen / Eindtermen	Leerstof
1	-	OT	periode 1	ST	30	1	-	nee		SO over §1 en §2 van Hfst 2
2	-	OT	periode 1	ST	45	2	-	nee		proefwerk over Hoofdstuk 2
3	-	OT	toetsweek 2	ST	90	3	-	nee		proefwerk over H3 onderzoek doen en H4 voortplanting en sexualiteit.
4	-	OT	periode 2	PO	180	1	-	nee		Verslag over practicum osmose en minimaal 2 andere practica
5	-	OT	toetsweek 3	ST	90	3	-	nee		proefwerk over H5 Energie en voeding en H6 voeding en vertering.
6	601	SE	periode 3	PO	480	3	2	nee	A1, A5, A8, A9, D2	Gedrag H1. Gedragsonderzoek. Observeren en verslagleggen. De vermelde tijd is voor het grootste deel buiten de lessen. Uiterste inleverdatum 26 april 2024
7	-	OT	toetsweek 4	ST	120	4	-	nee		H7 soorten en relaties en H8 ecosystemen en evenwicht

Programma Toetsing en Afsluiting Bovenbouw

Schooljaar: **2023-2024**

Vak: Bewegen, sport en maatschappij

Klas: havo 4

Afsluiting SE in: havo 5

Contactpersoon: M. Huls & M. Deuling

Methode: Be Sports Minded

Aantal	SE nr	SE / OT	Toetsmoment	Toetsvorm	Duur (minuten)	Weging OT	Weging SE	Herkansbaar	Doelstellingen / Eindtermen	Leerstof
1	601	SE	periode 1	PT	90	2	2	nee	B1, C1	Doelspel: voetbal praktijk individueel en samenwerkend leren.
2	602	SE	periode 1	ST	60	3	3	ja	D1, D3	Bewegen en gezondheid: §1.1 t/m §1.3.
3	603	SE	periode 1	PT	90	2	2	nee	B4, C1	Atletiek: praktijk onderdelen lopen, werpen en springen individueel en samenwerkend leren. Van deze onderdelen wordt tevens een bewegingsanalyse gemaakt. Uiterlijke inleverdatum 8 december 2023.
4	604	SE	periode 2	PO	900	4	4	nee	C2, C3	Bewegen en regelen: organiseren sportdag. Uiterste inleverdatum: kalenderweek 2
5	605	SE	periode 3	PO	240	4	4	nee	C1, C2	Bewegen en regelen: lesgeven individueel en samenwerkend leren. Uiterste inleverdatum 17 mei 2024.
6	606	SE	periode 2	PT	90	2	2	nee	B1, C1	Terugslagspel: squash en/of padel praktijk individueel en samenwerkend leren.
7	607	SE	periode 3	PT	90	2	2	nee	B5	Zelfverdediging praktijk: individueel en samenwerkend leren.
8	608	SE	toetsweek 4	ST	60	3	3	ja	D1, D3	Bewegen en gezondheid: §1.4 en §1.5.

Opmerkingen:

Wanneer een leerling niet aan de PTA-eisen kan voldoen, kan een vervangende opdracht worden gegeven.

Eindterm 1, subdomein A; heeft betrekking op alle opdrachten en toetsen: het gaat bij BSM altijd om in bewegingssituaties te kiezen, arrangeren en begeleiden, voor zichzelf, maar vooral voor anderen en daarop te reflecteren.

Programma Toetsing en Afsluiting Bovenbouw

Schooljaar: **2023-2024**

Vak: Culturele en kunstzinnige vorming

Klas: havo 4

Afsluiting SE in: havo 4

Contactpersoon: L. Volkers

Methode: Eigen ontwikkeld materiaal

Aantal	SE nr	SE / OT	Toetsmoment	Toetsvorm	Duur (minuten)	Weging OT	Weging SE	Herkansbaar	Domainen / Eindtermen	Leerstof
1	601	SE	periode 1	PO	500	1	1	nee	A	Cultureel zelfportret; het in kaart brengen van eigen kunst- en cultuurervaringen. Uiterste inleverdatum: 13 oktober 2023.
2	602	SE	periode 2	PO	1200	2	2	nee	B, C, D	PO Tijd; groepsopdracht n.a.v. Shakespeare i.s.m. Engels. Uiterste inleverdatum: 09 februari 2024.
3	603	SE	periode 3	PO	1200	2	2	nee	B, C, D	PO Grenzen; groepsopdracht over game design. Uiterste inleverdatum: 26 april 2024.
4	604	SE	periode 3	PO	1000	1	1	nee	B, D	Portfolio; verslaglegging en zelfreflectie culturele jaar. Uiterste inleverdatum: 31 mei 2024.

Programma Toetsing en Afsluiting Bovenbouw

Schooljaar: **2023-2024**

Vak: Duitse taal en literatuur

Klas: havo 4

Afsluiting SE in: havo 5

Contactpersoon: K. Stephani

Methode: Naklar! Max, editie 4 havo.

Aantal	SE nr	SE / OT	Toetsmoment	Toetsvorm	Duur (minuten)	Weging OT	Weging SE	Herkansbaar	Domainen / Eindtermen	Leerstof
1	-	OT	periode 1	ST	45	2	-	nee		Kennistoets Kap. 1: Lernbox: Wörter, Grammatik, Redemittel.
2	-	OT	toetsweek 2	ST	60	3	-	nee		Kennistoets Kap. 2: Lernbox: Wörter, Grammatik, Redemittel.
3	-	OT	toetsweek 3	ST	60	2	-	nee		Kennistoets Kap. 3: Lernbox: Wörter, Grammatik.
4	-	OT	periode 3	MT	120	3	-	nee		Presentatie in tweetallen over literaire stroming naar keuze uit het overzicht 'Literaturgeschichte' van Naklar!
5	-	OT	periode 3	PO	120	1	-	nee		Boekverslag (logboek) over een gelezen literair Duitstalig werk naar keuze. Inleveren
6	601	SE	toetsweek 4	ST	90	2	2	ja	A	Leesvaardigheid.

Opmerkingen:

Tip: In de lessen Duits wordt er gewerkt met de methode Naklar! Max. De methode heeft een uitgebreide online omgeving, waar je zelfstandig opdrachten kunt maken en jezelf kunt voorbereiden op toetsen. Ook vind je hier extra materiaal en oefentoetsen. De onderdelen hiervoor heten 'Versterk jezelf' en 'Test jezelf'. De online leeromgeving kan op die manier een mooie aanvulling op het boek en de lessen Duits bieden.

Programma Toetsing en Afsluiting Bovenbouw

Schooljaar: **2023-2024**

Vak: Economie

Klas: havo 4

Afsluiting SE in: havo 5

Contactpersoon: W.J. Kremer

Methode: Economie Integraal

Aantal	SE nr	SE / OT	Toetsmoment	Toetsvorm	Duur (minuten)	Weging OT	Weging SE	Hekansbaar	Domainen / Eindtermen	Leerstof
1	-	OT	periode 1	ST	45	1	-	nee		hoofdstuk 1 en 2 - schaarste en welvaart, consumentengedrag
2	-	OT	periode 1	ST	45	2	-	nee		hoofdstuk 1 2 en 3 - schaarste en ruil, consumentengedrag, producentengedrag
3	-	OT	periode 1	ST	45	2	-	nee		hoofdstuk 1 2 3 en 4 - schaarste en ruil, consumentengedrag, producentengedrag volledige mededinging
4	601	SE	periode 2	PO	720	2	1	nee	J	Opdracht in groepsverband waarbij onderzoeks- en samenwerkingsvaardigheden worden ingezet. De opdracht heeft betrekking op examenstof gekoppeld aan actualiteit. Inleverdatum: uiterlijk 16 februari 2024
5	-	OT	toetsweek 3	ST	90	3	-	nee		hoofdstuk 1 2 3 4 5 en 6 - schaarste en ruil, consumentengedrag, producentengedrag volledige mededinging, economische macht, de overheid grijpt in
6	-	OT	toetsweek 4	ST	90	3	-	nee		hoofdstuk 1 2 3 4 5 6 7 8 en 9 - schaarste en ruil, consumentengedrag, producentengedrag volledige mededinging, economische macht, de overheid grijpt in, samenwerken en onderhandelen, intertemporele ruil gezinnen

Programma Toetsing en Afsluiting Bovenbouw

Schooljaar: **2023-2024**

Vak: Engelse taal en literatuur

Klas: havo 4

Afsluiting SE in: havo 5

Contactpersoon: R. Sikkens & E. van Arend

Methode: WaspReporter, eigen materialen, nieuws

Aantal	SE nr	SE / OT	Toetsmoment	Toetsvorm	Duur (minuten)	Weging OT	Weging SE	Hekansbaar	Domainen / Eindtermen	Leerstof
1	-	OT	periode 1	ST	45	2	-	nee		voortgangstoets 1
2	-	OT	periode 1	ST	45	3	-	nee		voortgangstoets 2
3	-	OT	toetsweek 2	ST	90	4	-	nee		Use of English CEFR B2 niveau
4	-	OT	periode 2	PT	60	4	-	nee		kijk - en luistertoets cito
5	-	OT	toetsweek 3	ST	90	5	-	nee		leestoets op havo eindexamen niveau
6	-	OT	periode 3	PO	180	5	-	nee		Literatuur*: leerlingen lezen 3 boeken gedurende het jaar. Zij doen/maken hierbij een opdracht voor elk boek (1 boek + opdracht per periode). Hiervoor krijgen zij een cijfer (boek 1 telt 1x, boek 2 telt 2x, boek 3 telt 3x) welke na 3 opdrachten samen 1 eindcijfer voor dit jaar oplevert.
7	601	SE	periode 3	MT	25	3	1	nee	C1	Gesprek in het Engels in tweetallen. Onderwerp van gesprek zijn een tekst en een onderzoek gericht op het onderwerp van de tekst.

Opmerkingen:

*Literatuur: Leerlingen lezen een mix van verplichte en zelf gekozen boeken. In het PTA staan 180 minuten omdat dit eventueel de tijd is die er in de lessen aan de toetsing wordt besteed. In totaal zijn leerlingen meer dan 30 uur bezig met het lezen en verwerken van de boeken, verdeeld over het hele jaar. Er wordt verwacht dat leerlingen kennis van literaire begrippen laten zien en dit kunnen toepassen bij het analyseren van de gelezen boeken.

Programma Toetsing en Afsluiting Bovenbouw

Schooljaar: **2023-2024**

Vak: Franse taal en literatuur

Klas: havo 4

Afsluiting SE in: havo 5

Contactpersoon: K. Stephani

Methode: Grandes Lignes 6ed 3 havo,
Grandes Lignes 5ed Havo,
leesboekje 1 "Le Tour du monde en 80 jours"
leesboekje 2 "Oscar et la dame en rose"

Aantal	SE nr	SE / OT	Toetsmoment	Toetsvorm	Duur (minuten)	Weging OT	Weging SE	Heikansbaar	Doelnamen / Eindtermen	Leerstof
1	-	OT	periode 1	ST	60	2	-	nee		Chapitre 7 (H3) + verbes
2	-	OT	periode 1	ST	60	3	-	nee		Chapitre 1
3	-	OT	periode 2	ST	60	3	-	nee		Chapitre 2
4	601	SE	periode 2	ST	30	1	1	ja	E	Boek 1 "Le Tour du monde en 80 jours"
5	-	OT	toetsweek 3	ST	90	3	-	nee		Schrijfvaardigheid + vocabulaire
6	602	SE	periode 3	ST	30	1	1	ja	E	Boek 2 "Oscar et la dame en rose"
7	-	OT	toetsweek 4	ST	90	3	-	nee		Leesvaardigheid + vocabulaire

Programma Toetsing en Afsluiting Bovenbouw

Schooljaar: **2023-2024**

Vak: Geschiedenis

Klas: havo 4

Afsluiting SE in: havo 5

Contactpersoon: F. Hofstra & S. Riddersma

Methode: Geschiedeniswerkplaats boek en katern; door de docent uitgereikt materiaal; aantekeningen

Aantal	SE nr	SE / OT	Toetsmoment	Toetsvorm	Duur (minuten)	Weging OT	Weging SE	Heikansbaar	Doelnamen / Eindtermen	Leerstof
1	-	OT	periode 1	ST	45	2	-	nee		Oriëntatiekennis tijdvak 5
2	-	OT	periode 2	ST	45	4	-	nee		Oriëntatiekennis tijdvak 5 en 6
3	601	SE	periode 2	PO	900	3	1	nee	A,B,C	PO historische geografie Prehistorie, Oudheid en Middeleeuwen Uiterste inleverdatum: 12 januari 2024
4	-	OT	toetsweek 3	ST	90	4	-	nee		Oriëntatiekennis tijdvak 7 en 8
5	602	SE	periode 3	PO	3600	3	1	nee	A,B,C,E	PO Plaats van herinnering: schrijven van een betoog Uiterste inleverdatum: 17 april 2024
6	603	SE	toetsweek 4	ST	120	6	1	ja	A,B,C,D	Oriëntatiekennis tijdvak 5 tot en met 8 en HC Britse Rijk (boek hoofdstuk 5 tot en met 8; katern hoofdstuk 1)

Programma Toetsing en Afsluiting Bovenbouw

Schooljaar: **2023-2024**

Vak: Informatica

Klas: havo 4

Afsluiting SE in: havo 5

Contactpersoon: K. Hettinga

Methode: Fundament-online.nl

	Aantal	SE nr	SE / OT	Toetsmoment	Toetsvorm	Duur (minuten)	Weging OT	Weging SE	Herkansbaar	Domijnen / Eindtermen	Leerstof
1	601	SE	toetsweek 1	ST	60	1	1	ja	E1, E2, F3, F4	Hard- en software & Security	
2	602	SE	toetsweek 2	ST	60	1	1	ja	C1, C2, C4, F2		
3	603	SE	periode 3	PO	700	1	1	nee	F1, A	Website maken met HTML en CSS. Uiterste inleverdatum: 21 april 2024	
4	604	SE	toetsweek 4	ST	60	1	1	ja	C5	Database & SQL	

Programma Toetsing en Afsluiting Bovenbouw

Schooljaar: **2023-2024**

Vak: Kunst (beeldende vorming) & Kunst (algemeen)

Klas: havo 4

Afsluiting SE in: havo 5

Contactpersoon: L. Dijkstra

Methode: KUNST: De Bespiegeling (tekstboek, werkboek, online applicatie, powerpoints)
BEELDEND: lesformat per thema (powerpoint, opdrachtformulier, beoordelingsformulieren)

Aantal	SE nr	SE / OT	Toetsmoment	Toetsvorm	Duur (minuten)	Weging OT	Weging SE	Herkansbaar	Doel / Eindtermen	Leerstof
1	-	OT	periode 1	ST	45	1	-	nee		Introductie kunst algemeen & kunst/beeldbeschouwing. De taal van Kunst plus muziek cultuur van de kerk (week van 13 november)
2	-	OT	periode 1	PO	2400	4	-	nee		BEELDEND: proces (dummy) + product (werkstuk) n.a.v. thema 1 (inleverdatum: week van 4 december)
3	-	OT	toetsweek 2	ST	60	3	-	nee		Hoofdstuk 2 De Bespiegeling: cultuur van de kerk
4	-	OT	periode 2	PO	2400	4	-	nee		BEELDEND: proces (dummy) + product (werkstuk) n.a.v. thema 2 (inleverdatum: week van 25 maart)
5	-	OT	toetsweek 3	ST	60	3	-	nee		Hoofdstuk 8 De Bespiegeling: cultuur v/h moderne deel 1
6	-	OT	periode 3	PO	2400	4	-	nee		BEELDEND: proces (dummy) + product (werkstuk) n.a.v. thema 3 (inleverdatum: week van 1 juli)
7	-	OT	toetsweek 4	ST	90	4	-	nee		Hoofdstuk 8 De Bespiegeling: cultuur v/h moderne deel 2

Opmerkingen:

KUBV BEELDEND werkt met een lesformat waarin verschillende (vaste) onderdelen zijn opgenomen:

PROCES: orientatie, materiaalonderzoek, bronnenonderzoek & schetsen t.b.v. eindopdracht

PRUDUCT: eindopdracht, waarbij een aantal van tevoren gegeven criteria worden beoordeeld

Het thema, de lesinhoud en de uitwerking verschillen per periode, maar de structuur is steeds hetzelfde.

Het is mogelijk dat de thema's gedurende het jaar wijzigen, omdat de lessen inspelen op de actualiteit.

In het lesformat staan behalve hierboven genoemde onderdelen ook de beoordelingscriteria voor zowel het PROCES-cijfer als het PRUDUCT-cijfer.

KUBV KUNST toetst kunst- en cultuurhistorische kennis en vaardigheden door middel van schriftelijke toetsen. In de lessen wordt aandacht besteed aan schrijf- en presentatieopdrachten.

SAMEN (BEELDEND en KUNST) wegen de onderdelen (ongeveer) even zwaar.

Programma Toetsing en Afsluiting Bovenbouw

Schooljaar: **2023-2024**

Vak: Lichamelijke opvoeding

Klas: havo 4

Afsluiting SE in: havo 5

Contactpersoon: M. Huls & E. Post

Methode: Eigen ontwikkeld materiaal

Aantal	SE nr	SE / OT	Toetsmoment	Toetsvorm	Duur (minuten)	Weging OT	Weging SE	Helikbaar	Doemen / Eindtermen	Leerstof
1	601	SE	periode 1	PT	80	1	1	nee	A, B	Rugby: doelspel individueel en samenwerkend leren.
2	602	SE	periode 2	PT	80	1	1	nee	A, B	Volleybal: terugslagspel individueel en samenwerkend leren.
3	603	SE	periode 2	HO	240	-	-	nee	E	Bewegen & Samenleving: inzicht krijgen in de betekenis van sport ten opzichte van de gezondheid en de samenleving. Uiterste inleverdatum 22 maart 2024.
4	604	SE	periode 2	PT	80	1	1	nee	A, B	Basketbal: doelspel individueel en samenwerkend leren.
5	605	SE	periode 3	PT	180	2	2	nee	A, B	Keuzemodule 1 en 2: keuze uit zelfverdediging, atletiek, bewegen op muziek en turnen.
6	606	SE	periode 3	PT	80	1	1	nee	A, B	Soft-honkbal: slag- en loopspel individueel en samenwerkend leren.
7	607	SE	periode 3	HO	120	-	-	nee	A, B	Bewegen en Regelen: samen met anderen ondersteunende en leidinggevende rollen vervullen. Uiterste inleverdatum 14 juni 2024.

Opmerkingen:

Wanneer een leerling niet aan de PTA-eisen kan voldoen, kan een vervangende opdracht worden gegeven.

Programma Toetsing en Afsluiting Bovenbouw

Schooljaar: **2023-2024**

Vak: Maatschappijleer

Klas: havo 4

Afsluiting SE in: havo 4

Contactpersoon: A. van Dijk

Methode: Thema's Essener maatschappijleer (2021)

Aantal	SE nr	SE / OT	Toetsmoment	Toetsvorm	Duur (minuten)	Weging OT	Weging SE	Helikbaar	Doemen / Eindtermen	Leerstof
1	601	SE	periode 1	PO	240	2	2	nee	ABC	Analyseren maatschappelijk probleem H1 Wat is Maatschappijleer? Blz. 7 t/m 29 Inleveren: 20 oktober 2024 of 4 november 2023
2	602	SE	toetsweek 2	ST	90	4	4	ja	ABC	H2 Rechtsstaat en H3 Parlementaire democratie Blz. 31 t/m 116
3	603	SE	periode 3	PO	240	3	3	nee	AD	H4 Pluriforme Samenleving Blz. 117 t/m 152 H3 Parlementaire democratie Blz. 106 t/m 113 Inleveren: 22 maart 2024 of 5 april 2024
4	604	SE	toetsweek 4	ST	60	3	3	ja	AE	H5 Verzorgingsstaat Blz. 153 t/m 200 H3 Parlementaire democratie Blz. 106 t/m 113

Programma Toetsing en Afsluiting Bovenbouw

Schooljaar: **2023-2024**

Vak: Natuurkunde

Klas: havo 4

Afsluiting SE in: havo 5

Contactpersoon: C. Bax

Methode: Newton, 4 havo basisboek

Aantal	SE nr	SE / OT	Toetsmoment	Toetsvorm	Duur (minuten)	Weging OT	Weging SE	Herkansbaar	Domänen / Eindtermen	Leerstof
1	-	OT	periode 1	ST	45	1	-	nee		hfst 1: Elektriciteit
2	-	OT	toetsweek 2	ST	60	1	-	nee		hfst 2: Sport en verkeer - beweging
3	-	OT	toetsweek 3	ST	60	1	-	nee		hfst 3: Materialen
4	-	OT	periode 3	ST	45	1	-	nee		hfst 5: Straling en gezondheid
5	601	SE	toetsweek 4	ST	90	2	2	ja	A, C1	hfst 2 en 4: Sport en verkeer - beweging en krachten; hfst 6: Vaardigheden

Programma Toetsing en Afsluiting Bovenbouw

Schooljaar: **2023-2024**

Vak: Nederlandse taal en literatuur

Klas: havo 4

Afsluiting SE in: havo 5

Contactpersoon: T. Talstra

Methode: Nieuw Nederlands en eigen materiaal

Aantal	SE nr	SE / OT	Toetsmoment	Toetsvorm	Duur (minuten)	Weging OT	Weging SE	Herkansbaar	Domänen / Eindtermen	Leerstof
1	-	OT	periode 1	ST	55	1	-	nee		Toets leesvaardigheid (basis)
2	-	OT	periode 1	PT	110	2	-	nee		schrijftoets 2 lesuren (dossier 1) 450-550 woorden
3	-	OT	toetsweek 2	ST	60	2	-	nee		argumenteren NN
4	601	SE	periode 2	MT	3	2	1	nee	B D	speech (argumenteren NN + spreekvaardigheid NN)
5	-	OT	toetsweek 3	PT	120	2	-	nee		Creatief schrijven (over minimaal 2 gelezen boeken)
6	-	OT	periode 3	HO	55	-	-	nee		Schrijven balansverslag (over 4 gelezen boeken)
7	-	OT	toetsweek 4	ST	90	2	-	nee		Toets leesvaardigheid (algemeen + argumenteren)

Opmerkingen:

Leerlingen lezen dit jaar 4 boeken. Deze boeken zijn oorspronkelijk geschreven in de Nederlandse taal. De verwerking van deze boeken noteren leerlingen in hun logboek. Daarnaast oefenen we met verhaalanalyse om het begrippenapparaat te oefenen en/of te herhalen.

In het logboek staan aan het eind van het schooljaar de volgende onderdelen:

- 0) de leesautobiografie
- 1) leesboek 1: klassikaal (docent bepaalt)
- 2) leesboek 2 (in groepjes of vrij, docent bepaalt)
- 3) leesboek 3: vrije keus
- 4) leesboek 4: thema WO2
- 5) het balansverslag
- 6) opdrachten uit de literatuurlessen

Bij onderdeel 2 werken de leerlingen dossier 1 uit NN door. Aan dit dossier, met als onderwerp "identiteit" wordt ook het eerste leesboek gekoppeld. Dit dossier wordt afgerond met een uiteenzettende tekst.

Programma Toetsing en Afsluiting Bovenbouw

Schooljaar: **2023-2024**

Vak: Scheikunde

Klas: havo 4

Afsluiting SE in: havo 5

Contactpersoon: M. Leising

Methode: Chemie Overal 5e editie

Aantal	SE nr	SE / OT	Toetsmoment	Toetsvorm	Duur (minuten)	Weging OT	Weging SE	Herkansbaar	Doel / Eindtermen	Leerstof
1	-	OT	periode 1	ST	45	2	-	nee		Hoofdstuk 1: scheiden en reageren
2	-	OT	periode 2	ST	45	2	-	nee		Hoofdstuk 2: bouwstenen van stoffen
3	-	OT	toetsweek 2	ST	60	2	-	nee		Hoofdstuk 3: stoffen en reacties
4	-	OT	toetsweek 3	ST	60	3	-	nee		Hoofdstuk 3 en 4: stoffen en reacties en moleculaire stoffen
5	-	OT	toetsweek 4	ST	60	3	-	nee		Hoofdstuk 5 en 6: zouten en zoutoplossingen en koolstofchemie

Programma Toetsing en Afsluiting Bovenbouw

Schooljaar: **2023-2024**

Vak: Wiskunde A

Klas: havo 4

Afsluiting SE in: havo 5

Contactpersoon: B. Arkema & A. Mendoza

Methode: Moderne Wiskunde 11e editie

Aantal	SE nr	SE / OT	Toetsmoment	Toetsvorm	Duur (minuten)	Weging OT	Weging SE	Herkansbaar	Doel / Eindtermen	Leerstof
1	-	OT	periode 1	ST	45	1	-	nee		Hoofdstuk 1 Rekenen Vaardigheden 1
2	-	OT	periode 1	ST	45	1	-	nee		Hoofdstuk 2 Tabellen en grafieken Vaardigheden 2
3	-	OT	toetsweek 2	ST	90	2	-	nee		Hoofdstuk 5 Lineaire en exponentiele groei Hoofdstuk 6 Grafieken en vergelijkingen Vaardigheden 3
4	-	OT	toetsweek 3	ST	90	2	-	nee		Hoofdstuk 3 Statistische vraagstellingen Hoofdstuk 7 Statistische verwerking (zonder ICT)
5	601	SE	periode 2	PO	480	2	1	nee	E1, E2, E3, E5	Statistisch onderzoek Uiterste inleverdatum 08-04-2024 23:59 uur
6	602	SE	toetsweek 4	ST	120	2	1	ja	B3, D, A	Hoofdstuk 4 Systematisch tellen Hoofdstuk 8 Grafieken en verandering Vaardigheden 4

Programma Toetsing en Afsluiting Bovenbouw

Schooljaar: **2023-2024**

Vak: Wiskunde B

Klas: havo 4

Afsluiting SE in: havo 5

Contactpersoon: B. Arkema

Methode: Moderne wiskunde 11e editie

Aantal	SE nr	SE / OT	Toetsmoment	Toetsvorm	Duur (minuten)	Weging OT	Weging SE	Herkansbaar	Doelstellingen / Eindtermen	Leerstof
1	-	OT	periode 1	ST	45	2	-	nee		H1: Vergelijkingen H2: Functies en Grafieken H3: Machtsfuncties
2	-	OT	toetsweek 2	ST	90	3	-	nee		H1: Vergelijkingen H2: Functies en Grafieken H3: Machtsfuncties H5: Afstanden en hoeken
3	-	OT	periode 2	ST	45	1	-	nee		H6: Afgeleide functies
4	-	OT	toetsweek 3	ST	90	3	-	nee		H4: Exponentiele functies H6: Afgeleide functies
5	-	OT	periode 3	ST	45	1	-	nee		H7: Lijnen en afstanden
6	-	OT	toetsweek 4	ST	90	3	-	nee		H7: Lijnen en afstanden H8: Periodieke functies

Opmerkingen:

- H1 wordt formatief getoetst in week 40/41
- H1 en H2 worden formatief getoetst in week 45/46
- H1 en H2 vormen samen een basisvaardigheid voor wiskunde B en komen in elke toets terug
- De formatieve toetsen over H1 en H2 en de summatieve toets uit week 48 vormen samen een beeld voor de beslissing om mogelijk over te stappen naar wiskunde A
- H6 wordt getoetst in week 9/10
- H7 wordt getoetst in week 20/21
- Wiskunde B is een stapelend vak wat betekent dat voorgaande lesstof niet klaar en afgesloten is

5. Vak PTA's HAVO 5

[illegible]

Programma Toetsing en Afsluiting Bovenbouw										KAMERLINGH ONNES	
Schooljaar:		2023-2024									
Vak:		Bedrijfseconomie									
Klas:		havo 5									
Afsluiting SE in:		havo 5									
Contactpersoon:		H. Buigel									
Methode:		Bedrijfseconomie in Balans									
Aantal	SE nr	SE / OT	Toetsmoment	Toetsvorm	Duur (minuten)	Weging OT	Weging SE	Heelkanebaar	Doelstellingen / Eindtermen	Leerstof	
1	701	SE	toetsweek 1	ST	120	-	2	ja	a t/m e	Hfdst 1 t/m 24 Basisvaardigheden & Van persoon naar rechtspersoon & Interne organisatie en personeelsbeleid & Investeren en financieren & Marketing	
2	702	SE	toetsweek 2	ST	120	-	3	ja	a t/m f	Hfdst 1 t/m 30 Basisvaardigheden & Van persoon naar rechtspersoon & Interne organisatie en personeelsbeleid & Investeren en financieren & Marketing & Financieel beleid	
3	703	SE	toetsweek 3	ST	120	-	4	ja	a t/m g	Hfdst 1 t/m 35 Basisvaardigheden & Van persoon naar rechtspersoon & Interne organisatie en personeelsbeleid & Investeren en financieren & Marketing & Financieel beleid & Verslaggeving	

Programma Toetsing en Afsluiting Bovenbouw

Schooljaar: **2023-2024**

Vak: Biologie

Klas: havo 5

Afsluiting SE in: havo 5

Contactpersoon: H. Verkiel

Methode: Nectar biologie 4e editie 4 havo en 5 havo

Aantal	SE nr	SE / OT	Toetsmoment	Toetsvorm	Duur (minuten)	Weging OT	Weging SE	Herkenbaar	Domainen / Eindtermen	Leerstof
1	701	SE	toetsweek 1	ST	120	-	5	ja	B8 C3 D4 F1 t/m F3	Havo 4 hoofdstuk 7: soorten en relaties Havo 4 hoofdstuk 8: ecosysteem en evenwicht Havo 5 hoofdstuk 9: erfelijkheid Havo 5 hoofdstuk 10: evolutie
2	702	SE	periode 1	PO	480	-	1	nee	A en E4	erfelijkheid. verslag van onderzoek aan een familiestamboom; inleveren week 42, 20 oktober
3	703	SE	toetsweek 2	ST	120	-	5	ja	B3 C2 D1	Havo 4 hoofdstuk 5: voeding en energie Havo 4 hoofdstuk 6: voeding, vertering en gezondheid Havo 5 hoofdstuk 11: transport Havo 5 hoofdstuk 13: gaswisseling en uitscheiding
4	704	SE	toetsweek 3	ST	120	-	5	ja	B2 t/m B7 C1 E1 t/m E3	Havo 4 hoofdstuk 2: cellen Havo 4 hoofdstuk 3 §2 t/m 5: onderzoek doen Havo 4 hoofdstuk 4: voortplanting en seksualiteit Havo 5 hoofdstuk 12: gezondheid Havo 5 hoofdstuk 14: reageren

Programma Toetsing en Afsluiting Bovenbouw

Schooljaar: **2023-2024**

Vak: Bewegen, sport en maatschappij

Klas: havo 5

Afsluiting SE in: havo 5

Contactpersoon: M. Huls & M. Deuling

Methode: Be Sports Mindes

Aantal	SE nr	SE / OT	Toetsmoment	Toetsvorm	Duur (minuten)	Weging OT	Weging SE	Herkenbaar	Domainen / Eindtermen	Leerstof
1	701	SE	periode 1	PO	1500	-	4	nee	D2	Bewegen en gezondheid: trainingsleer: opstellen van een individueel trainingsplan en deze uitvoeren. Uiterste inleverdatum 20 oktober 2023.
2	702	SE	toetsweek 1	ST	60	-	3	ja	D2	Bewegen en gezondheid: §1.6 en §1.7.
3	703	SE	periode 1	PT	90	-	2	nee	B1, C1	Slag- en loopspel: honkbal praktijk individueel en samenwerkend leren.
4	704	SE	periode 2	PT	720	-	2	nee	B6, C1	Keuzeactiviteiten: twee keuzes maken uit skiën, snowboarden, klimmen en/of boulderen.
5	705	SE	toetsweek 2	ST	60	-	3	ja	E2, E3	Bewegen en samenleving: §3.2 t/m §3.5.
6	706	SE	periode 2	PT	90	-	2	nee	B5	Zelfverdediging praktijk: individueel en samenwerkend leren.
7	707	SE	periode 2	PT	90	-	2	nee	B3	Bewegen op muziek: individueel en samenwerkend leren.

Opmerkingen:

Wanneer een leerling niet aan de PTA-eisen kan voldoen, kan een vervangende opdracht worden gegeven.

Eindterm 1, subdomein A; heeft betrekking op alle opdrachten en toetsen: het gaat bij BSM altijd om in bewegingssituaties te kiezen, arrangeren en te begeleiden, voor zichzelf, vooral voor anderen en daarop te reflecteren.

Programma Toetsing en Afsluiting Bovenbouw

Schooljaar: **2023-2024**

Vak: Duitse taal en literatuur

Klas: havo 5

Afsluiting SE in: havo 5

Contactpersoon: K. Stephani

Methode: Naklar! Max, editie 5 havo. Examenbundel.

Aantal	SE nr	SE / OT	Toetsmoment	Toetsvorm	Duur (minuten)	Weging OT	Weging SE	Herkebaar	Domainen / Eindtermen	Leerstof
1	701	SE	toetsweek 1	ST	120	-	3	ja	A	Leesvaardigheid
2	702	SE	toetsweek 2	ST	90	-	2	ja	D: D1	Schrijfvaardigheid, formele of informele brief
3	703	SE	periode 2	PT	75	-	2	nee	B	Kijk- en Luistervaardigheid Cito
4	704	SE	toetsweek 3	MT	20	-	3	nee	C: C1+C2 E	Literarisches Gespräch: gesprek/discussie/debat/vergelijk in groepsverband met 3 of 4 personen over twee in dit schooljaar gelezen literaire Duitstalige werken.

Programma Toetsing en Afsluiting Bovenbouw

Schooljaar: **2023-2024**

Vak: Economie

Klas: havo 5

Afsluiting SE in: havo 5

Contactpersoon: W.J. Kremer

Methode: Economie Integraal

Aantal	SE nr	SE / OT	Toetsmoment	Toetsvorm	Duur (minuten)	Weging OT	Weging SE	Herkebaar	Domainen / Eindtermen	Leerstof
1	701	SE	toetsweek 1	ST	120	-	2	ja	A t/m G	hoofdstuk 1 t/m 12 schaarste en welvaart, consumentengedrag, producentengedrag, volledige mededinging, economische macht, overheidsingrijpen, samenwerken, onderhandelen, intertemporele ruil gezinnen, intertemporele ruil overheid, risico en verzekeren, beleggen en ondernemen
2	702	SE	toetsweek 2	ST	120	-	3	ja	A t/m I	hoofdstuk 1 t/m 15 schaarste en welvaart, consumentengedrag, producentengedrag, volledige mededinging, economische macht, overheidsingrijpen, samenwerken, onderhandelen, intertemporele ruil gezinnen, intertemporele ruil overheid, risico en verzekeren, beleggen en ondernemen, inkomen en groei, inkomensverdeling, structuur en conjunctuur
3	703	SE	toetsweek 3	ST	120	-	4	ja	A t/m I	hoofdstuk 1 t/m 17 schaarste en welvaart, consumentengedrag, producentengedrag, volledige mededinging, economische macht, overheidsingrijpen, samenwerken, onderhandelen, intertemporele ruil gezinnen, intertemporele ruil overheid, risico en verzekeren, beleggen en ondernemen, inkomen en groei, inkomensverdeling, structuur en conjunctuur, werk en werkloosheid, inkomen en koopkracht, economie internationaal

Opmerkingen:

Som van de wegingsfactoren in HAVO 4 (2022-2023) en HAVO 5 (2023-2024): 10

Leerstof voor het centraal examen: hoofdstuk 1 t/m 17

Programma Toetsing en Afsluiting Bovenbouw

Schooljaar: **2023-2024**

Vak: Engelse taal en literatuur

Klas: havo 5

Afsluiting SE in: havo 5

Contactpersoon: R. Sikkens & E. van Arend

Methode: Eigen materialen, actuele artikelen, nieuws

Aantal	SE nr	SE / OT	Toetsmoment	Toetsvorm	Duur (minuten)	Weging OT	Weging SE	Herkansbaar	Domeinen / Eindtermen	Leerstof
1	701	SE	toetsweek 1	ST	120	-	2	ja	A	leesvaardigheid
2	702	SE	periode 1	MT	25	-	1	nee	C2	Een presentatie over een door de docent goedgekeurd onderwerp. Het mag over het meesterwerk in ontwikkeling gaan.
3	703	SE	toetsweek 2	ST	120	-	2	ja	D1	schrijfvaardigheid
4	704	SE	periode 2	PT	60	-	2	nee	B	kijk - en luistertoets cito
5	705	SE	periode 2	PO	600	-	2	nee	E1	Literatuur*: leerlingen lezen 2 boeken gedurende het jaar. Zij doen/maken hierbij een opdracht voor elk boek (1 boek + opdracht per periode). Hiervoor krijgen zij een cijfer (boek 1 telt 2x, boek 2 telt 3x) welke na 2 opdrachten samen 1 eindcijfer voor dit jaar oplevert.
6	706	SE	periode 2	PO	600	-	3	nee	E1-E2	literatuuropdracht, gebaseerd op vijf gelezen boeken. Uiterste inleverdatum: 4 maart 2024
7	707	SE	toetsweek 3	MT	30	-	2	nee	E1-E2	Gesprek tezamen met het vak Nederlands, over de gelezen boeken voor beide vakken. Voor Engels bestaat het literatuuordossier uit 5 gelezen boeken

Opmerkingen:

* Voorwaarde voor deelname aan het mondeling literatuur in toetsweek 3 (PTA 707) is dat de praktijkopdracht (PTA 706) is ingeleverd en becijferd.

In het centraal examen wordt de leesvaardigheid (domein A) getoetst.

Programma Toetsing en Afsluiting Bovenbouw

Schooljaar: **2023-2024**

Vak: Franse taal en literatuur

Klas: havo 5

Afsluiting SE in: havo 5

Contactpersoon: K. Stephani

Methode: Grandes Lignes 5e editie Tweede Fase.
Het leesboek

Aantal	SE nr	SE / OT	Toetsmoment	Toetsvorm	Duur (minuten)	Weging OT	Weging SE	Herkansbaar	Domeinen / Eindtermen	Leerstof
1	701	SE	toetsweek 1	MT	20	-	2	nee	C. C1 en C2 + F	Gespreksvaardigheid (ERK B1). Deze toets wordt individueel afgenomen. De gespreksonderwerpen zijn: - een actueel Franstalig artikel dat de leerling zelf heeft uitgekozen en dat is goedgekeurd door de docent. - een gesprek over "Mes projets d'avenir" (mijn toekomstplannen). Dit gespreksonderwerp is een oriëntatie op onder andere studie en beroep.
2	702	SE	toetsweek 2	ST	120	-	2	ja	D. D1 en D2	Schrijfvaardigheid, gebaseerd op schrijfsituaties uit Grandes Lignes 5e editie Tweede Fase.
3	703	SE	periode 2	PT	120	-	2	nee	B	Kijk-en luistervaardigheid Cito
4	704	SE	periode 2	ST	45	-	1	ja	E. E1	Literatuur: leesboek 3
5	705	SE	toetsweek 3	ST	120	-	4	ja	A	Leesvaardigheid: tekstbegrip

Opmerkingen:

In het centraal examen wordt de leesvaardigheid getoetst; tekstbegrip.

Programma Toetsing en Afsluiting Bovenbouw

Schooljaar: **2023-2024**

Vak: Geschiedenis

Klas: havo 5

Afsluiting SE in: havo 5

Contactpersoon: F. Hofstra & S. Riddersma

Methode: Methode: Geschiedenis Werkplaats, (eind)examenkatern, door de docent uitgereikte stencils, aantekeningen.

Aantal	SE nr	SE / OT	Toetsmoment	Toetsvorm	Duur (minuten)	Weging OT	Weging SE	Herkansbaar	Domijnen / Eindtermen	Leerstof
1	701	SE	toetsweek 1	ST	120	-	2	ja	A,B,C,D	Oriëntatiekennis tijdvak 9 & Cap. Sel. Rechtsstaat & Democratie & HC Duitsland in Europa 1918-1991 (boek hoofdstuk 9; katern hoofdstuk 2)
2	702	SE	toetsweek 2	ST	120	-	2	ja	A,B,C,	Oriëntatiekennis tijdvak 9, 10 & HC Duitsland in Europa 1918-1991 & HC Nederland 1948-2008 (boek hoofdstuk 9-10; katern hoofdstuk 2 en 3)
3	703	SE	toetsweek 3	ST	180	-	4	ja	A,B,C	Oriëntatiekennis tijdvak 5 t/m 10 & Alle Historische Contexten (boek hoofdstuk 5-10; katern hoofdstuk 1-3)

Programma Toetsing en Afsluiting Bovenbouw

Schooljaar: **2023-2024**

Vak: Informatica

Klas: havo 5

Afsluiting SE in: havo 5

Contactpersoon: K. Hettinga

Methode: Fundament-online.nl

Aantal	SE nr	SE / OT	Toetsmoment	Toetsvorm	Duur (minuten)	Weging OT	Weging SE	Herkansbaar	Domijnen / Eindtermen	Leerstof
1	701	SE	periode 1	PO	1440	-	3	nee	M, B3	Physical computing. Bij physical computing draait het om computersystemen die gebruik maken van sensoren (om iets waar te nemen) en actuatoren (om iets in gang te zetten). Uiterste inleverdatum: 1 november 2023
2	702	SE	periode 2	PO	2160	-	3	nee	P	Een eigen game maken. Uiterste inleverdatum: kalenderweek 4 februari 2024
3	703	SE	toetsweek 3	ST	60	-	3	ja	C5	Databases & SQL

Programma Toetsing en Afsluiting Bovenbouw

Schooljaar: **2023-2024**

Vak: Kunst (beeldende vorming) & Kunst (algemeen)

Klas: havo 5

Afsluiting SE in: havo 5

Contactpersoon: L. Dijkstra

Methode: KUNST: De Bespiegeling (tekstboek, werkboek, online applicatie, powerpoints)
BEELDEND: lesformat per thema (powerpoint, opdrachtformulier, beoordelingsformulieren)

	Aantal	SE nr	SE / OT	Toetsmoment	Toetsvorm	Duur (minuten)	Weging OT	Weging SE	Herkenbaar	Doelinhoud / Eindtermen	Leerstof
1	701	SE	periode 1	PO	1200	-	9	nee	A, B, C	BEELDEND: proces (dummy) + product (werkstuk) n.a.v. thema 1 Uiterste inleverdatum: kalenderweek 45	
2	702	SE	toetsweek 1	ST	90	-	1	ja	A, B, C	KUNST: toets Cultuur van het Moderne + Massacultuur (H8 & H9)	
3	703	SE	periode 2	PO	1200	-	9	nee	A, B, C	BEELDEND: proces (dummy) + product (werkstuk) n.a.v. thema 2 Uiterste inleverdatum: kalenderweek 3	
4	704	SE	toetsweek 2	ST	90	-	1	ja	A, B, C	KUNST: toets Massacultuur (H9)	
5	705	SE	periode 3	PO	1200	-	9	nee	A, B, C	BEELDEND: proces (dummy) + product (werkstuk) n.a.v. thema 3 Uiterste inleverdatum: kalenderweek 13	
6	706	SE	toetsweek 3	ST	90	-	1	ja	A, B, C	KUNST: toets alle examenstof (Hofcultuur, Moderne, Massacultuur; H4, H8 & H9)	

Opmerkingen:

KUBV BEELDEND werkt met een lesformat waarin verschillende (vaste) onderdelen zijn opgenomen:
 PROCES: oriëntatie, materiaalonderzoek, bronnenonderzoek & schetsen t.b.v. eindopdracht
 PRODUCT: eindopdracht, waarbij een aantal van tevoren gegeven criteria worden beoordeeld
 Het thema, de lesinhoud en de uitwerking verschillen per periode, maar de structuur is steeds hetzelfde.
 Het is mogelijk dat de thema's gedurende het jaar wijzigen, omdat de lessen inspelen op de actualiteit.
 In het lesformat staan behalve hierboven genoemde onderdelen ook de beoordelingscriteria voor zowel het PROCES-cijfer als het PRODUCT-cijfer.
 KUBV KUNST toetst kunst- en cultuurhistorische kennis en vaardigheden door middel van schriftelijke toetsen. In de lessen wordt aandacht besteed aan schrijf- en presentatieopdrachten.
 SAMEN (BEELDEND en KUNST) wegen de onderdelen (ongeveer) even zwaar in het examencijfer (SE + CSE).

Programma Toetsing en Afsluiting Bovenbouw

Schooljaar: **2023-2024**

Vak: Lichamelijke opvoeding

Klas: havo 5

Afsluiting SE in: havo 5

Contactpersoon: M. Huls & E. Post

Methode: Eigen ontwikkeld materiaal

Aantal	SE nr	SE / OT	Toetsmoment	Toetsvorm	Duur (minuten)	Weging OT	Weging SE	Herkansbaar	Domainen / Eindtermen	Leerstof
1	701	SE	periode 1	HO	560	-	-	nee	D	Bewegen en Gezondheid: De leerling gaat d.m.v. een aantal sportactiviteiten een eigen trainingsschema opstellen en deze uitvoeren. De leerling maakt hier een verslag van. Uiterste inleverdatum: kalenderweek 42.
2	702	SE	periode 2	HO	360	-	-	nee	A, B	Sport Oriëntatie Keuze: verbreding en verdieping in drie nieuwe door de leerling te kiezen activiteiten. Leerlingen moeten voldoende aanwezig zijn en moeten voldoende inzet tonen.

Opmerkingen:

Wanneer een leerling niet aan de PTA-eisen kan voldoen, kan een vervangende opdracht worden gegeven.

Programma Toetsing en Afsluiting Bovenbouw

Schooljaar: **2023-2024**

Vak: Natuurkunde

Klas: havo 5

Afsluiting SE in: havo 5

Contactpersoon: C. Bax

Methode:

Newton, 4 havo basisboek
Newton, 5 havo basisboek
keuzekatern menselijk lichaam
keuzekatern technische automatisering

Aantal	SE nr	SE / OT	Toetsmoment	Toetsvorm	Duur (minuten)	Weging OT	Weging SE	Herkansbaar	Doelstellingen / Eindtermen	Leerstof
1	701	SE	toetsweek 1	ST	90	-	2	ja	A B1 C2 G1	boek 4 havo, hfst 1: Elektriciteit boek 5 havo, par 10.2: Elektriciteit boek 5 havo, hfst 7: Muziek en telecommunicatie boek 5 havo, par 10.6: Muziek en telecommunicatie boek 4 havo, par 6.1: Rekensvaardigheden"
2	702	SE	periode 2	PO	180	-	3	nee	A G2 I1 I3	keuzekatern Technische automatisering boek 4 havo, par 6.2: Onderzoeksvaardigheden alle practica van havo 4 en havo 5 PO-datum is inleverdatum
3	703	SE	toetsweek 2	ST	120	-	3	ja	A G2 I1 I3	boek 4 havo, hfst 3: Materialen boek 5 havo, par 10.4: Materialen boek 4 havo, hfst 2: Sport en verkeer (bewegingen) boek 4 havo, hfst 4: Sport en verkeer (krachten) boek 5 havo, hfst 8: Sport en verkeer (arbeid, energie en vermogen) boek 5 havo, par 10.7: Sport en verkeer (arbeid, energie en vermogen) keuzekatern menselijk lichaam boek 4 havo, par 6.1: Rekensvaardigheden
4	704	SE	toetsweek 3	ST	120	-	3	ja	A B1 B2 C E1 I2	boek 4 havo, hfst 5: Straling en gezondheid boek 5 havo, par 10.5: Straling en gezondheid boek 5 havo, hfst 9: Zonnestelsel en heelal boek 5 havo, par 10.8: Zonnestelsel en heelal boek 4 havo, par 6.1: Rekensvaardigheden boek 4 havo, par 6.3: Dynamische modellen

Programma Toetsing en Afsluiting Bovenbouw

Schooljaar: **2023-2024**

Vak: Nederlandse taal en literatuur

Klas: havo 5

Afsluiting SE in: havo 5

Contactpersoon: L. Huizinga

Methode: Nieuw Nederlands en eigen materiaal

	Aantal	SE nr	SE / OT	Toetsmoment	Toetsvorm	Duur (minuten)	Weging OT	Weging SE	Herkansbaar	Domeren / Eindtermen	Leerstof
1	701	SE	periode 1	MT	5	-	1	nee	B		Mondelinge presentatie over een onderwerp dat met het vak Nederlands/de Nederlandse taal heeft te maken.
2	702	SE	toetsweek 1	ST	90	-	1	ja	E B		Toets literatuurgeschiedenis + 1 gelezen werk (boek) uit de Middeleeuwen
3	703	SE	toetsweek 2	PT	150	-	3	ja	D C F		Leerlingen schrijven of een betoog of een beschouwing op basis van bronnen (gedocumenteerd schrijven). 650-750 woorden
4	704	SE	toetsweek 3	MT	30	-	3	nee	B E D		Mondeling examen literatuur in tweetallen aan de hand van een volledig logboek

Opmerkingen:

Bij het onderdeel presenteren (toets 1) wordt een interactie met de klas verwacht. Dit mag geen kahoot oid zijn. Leerlingen presenteren in tweetallen.

Als voorbereiding op de schijftoets in TW2 oefenen de leerlingen met een uiteenzetting, een betoog en een beschouwing. Op de toets wordt bepaald welke tekstsoort de leerlingen schrijven voor een cijfer.

Leerlingen lezen in havo 4 en 5 voor hun leeslijst 8 van oorsprong Nederlandstalige boeken. De boeken moeten goedgekeurd worden door de docent. Het mondeling examen literatuur is een samenwerking met het vak Engels, naast de Nederlandstalige boeken worden ook de Engelse boeken in dit mondeling geëxamineerd. De verwerking van de gelezen boeken staat in het logboek.

PTA Profielwerkstuk → Meesterwerk havo 5

Beoordeling:

	Maximale score
Verzorging	
Proces	40
Product	50
Presentatie	10
Totaal	100

Planning:

Introductie en brainstorm:	19 juli	
Onderwerpkeuze:	6 september	
Pitch:	11 september	1 ^e en 2 ^e uur
Begeleidingsbijeenkomst 1:	3 oktober	5 ^e en 6 ^e uur
Begeleidingsbijeenkomst 2:	18 oktober	6 ^e en 7 ^e uur
Begeleidingsbijeenkomst 3:	16 november	1 ^e en 2 ^e uur
Begeleidingsbijeenkomst 4:	4 december	6 ^e en 7 ^e uur
Meesterwerkfestival:	14 december	

Eisen:

Het meesterwerk moet aan een aantal (wettelijke) eisen voldoen:

- De studielast bedraagt 80 uur per leerling.
- Het meesterwerk moet worden ondergebracht bij één groot vak uit je eindexamenpakket, dus niet: maatschappijleer, CKV of LO.
- De onderwerpkeuze is vrij, mits de begeleider ermee instemt.
- Het meesterwerk is een zelfstandig onderzoek. Je maakt het onder begeleiding van een docent.
- Bij het maken van je meesterwerk dien je het proces te kunnen verantwoorden.
- Je presenteert je onderzoek op het speciaal daarvoor georganiseerde meesterwerkfestival.
- De manier waarop je aan het meesterwerk hebt gewerkt en de mate van zelfstandigheid (het proces) is een onderdeel van je eindcijfer.
- De keuze voor het eindproduct is vrij, het moet echter wel passen bij het onderwerp.

Overige bepalingen:

- Het cijfer is een onderdeel van het zogenoemde combinatiecijfer. Dit is het gemiddelde van de gehele cijfers van het vak maatschappijleer, CKV en het meesterwerk, afgerond tot een geheel cijfer.
- Het meesterwerk is niet herkansbaar.
- Het combinatiecijfer mag, evenals de onderdelen ervan, niet lager zijn dan 4.
- Wanneer je het meesterwerk niet afgerond hebt kun je niet deelnemen aan het eindexamen!
- In het geval van onregelmatigheden, bij voorbeeld plagiaat, gelden de bepalingen die zijn vermeld in artikel 5 van het examenreglement (hoofdstuk 2 van de Examengids).

Programma Toetsing en Afsluiting Bovenbouw

Schooljaar: **2023-2024**

Vak: Rekenen

Klas: havo 5

Afsluiting SE in: havo 5

Contactpersoon: A. Mendoza

Methode: Smartrekenen (digitale methode www.smartrekenen.nl)

Aantal	SE nr	SE / OT	Toetsmoment	Toetsvorm	Duur (minuten)	Weging OT	Weging SE	Herkansbaar	Domeinen / Eindtermen	Leerstof
1	701	SE	toetsweek 1	ST	120	-	1	ja	3F	Digitale eindtoets 3F over getallen, verhoudingen, meten & meetkunde en verbanden.

Opmerkingen:

Leerlingen die geen examen doen in wiskunde moeten het vak rekenen volgen. Bij het vak rekenen is aandacht voor de 4 domeinen van het vak: getallen, verhoudingen, meten & meetkunde en verbanden.

Om te kunnen slagen moet je een eindcijfer hebben voor het vak rekenen. Het behaalde cijfer voor rekenen telt niet mee in de zak/slaag regeling. Het cijfer voor rekenen wordt vermeld op een bijlage bij de cijferlijst.

Herkansbaar in toetsweek 2

Programma Toetsing en Afsluiting Bovenbouw

Schooljaar: **2023-2024**

Vak: Scheikunde

Klas: havo 5

Afsluiting SE in: havo 5

Contactpersoon: M. Leising

Methode: Chemie Overal 5e editie

Aantal	SE nr	SE / OT	Toetsmoment	Toetsnorm	Duur (minuten)	Weging OT	Weging SE	Herkansbaar	Domainen / Eindtermen	Leerstof
1	701	SE	toetsweek 1	ST	120	-	2	ja	A M1,2,3, 4,5,6,7 R1,3,5 R&A 1,2,3 T2,4	Scheiden en reageren, Bouwstenen van stoffen, Stoffen en reacties, Moleculaire stoffen. Nieuwe stof: Zuren, Basen en Reacties en energie
2	702	SE	periode 2	PT	110	-	2	nee	A M1,2,3, 4,5,6, R1,3,5 R&A1,2 ,3 T2,4	Scheiden en reageren, Bouwstenen van stoffen, Stoffen en reacties, Zouten en zoutoplossingen, Zuren, Basen, reacties en energie en Redoxreacties. Het practicum wordt in principe in de les uitgevoerd.
3	703	SE	toetsweek 2	ST	120	-	2	ja	A M1,2,3, 4,5,6,7 R1,2,3, 4,5 R&A 1,2,3 T2,4 L1	Scheiden en reageren, Bouwstenen van stoffen, Stoffen en reacties, Moleculaire stoffen, Zouten en zoutoplossingen, Koolstofchemie, Zuren, Basen, Reacties en energie. Nieuwe stof: Redoxreacties en Kunststoffen
4	704	SE	toetsweek 3	ST	120	-	2	ja	A M1,2,3, 4,5,6,7 R1,2,3, 4,5 R&A1,2 ,3 T1,2,3, 4 L1	Scheiden en reageren, Bouwstenen van stoffen, Stoffen en reacties, Moleculaire stoffen, Zouten en zoutoplossingen, Koolstofchemie, Zuren, Basen, Reacties en energie, Redoxreacties, Kunststoffen. Nieuwe stof: Chemie van het leven en Duurzaam produceren

Programma Toetsing en Afsluiting Bovenbouw

Schooljaar: **2023-2024**

Vak: Wiskunde A

Klas: havo 5

Afsluiting SE in: havo 5

Contactpersoon: B. Arkema & A. Mendoza

Methode: Moderne Wiskunde 11e editie

Aantal	SE nr	SE / OT	Toetsmoment	Toetsvorm	Duur (minuten)	Weging OT	Weging SE	Herkansbaar	Domainen / Eindtermen	Leerstof
1	701	SE	toetsweek 1	ST	120	-	3	ja	A B1 B2 C1 tm C5	H1: Lineaire en exponentiele formules H3: Allerlei formules Vaardigheden 1 en 2 (geheel)
2	702	SE	toetsweek 2	ST	120	-	3	ja	A B1, B2 C1 tm C5 E1 tm E4	H2: Verdelingen H5: Conclusies uit data H4: Toegepast rekenen Vaardigheden 3 (geheel) Toetsstof TW1
3	703	SE	toetsweek 3	ST	120	-	3	ja	B1, B2 C1 tm C5 A E1 tm E4	H6: Werken met formules Examenvoorbereiding (geheel) Toetsstof TW1 en TW2
Opmerkingen:										
In het centraal examen worden getoetst: hoofdstuk 1 tot en met 6 uit het H5 boek										

Programma Toetsing en Afsluiting Bovenbouw

Schooljaar: **2023-2024**

Vak: Wiskunde B

Klas: havo 5

Afsluiting SE in: havo 5

Contactpersoon: B. Arkema

Methode: Moderne Wiskunde 11e editie

Aantal	SE nr	SE / OT	Toetsmoment	Toetsvorm	Duur (minuten)	Weging OT	Weging SE	Herkansbaar	Domainen / Eindtermen	Leerstof
1	701	SE	toetsweek 1	ST	120	-	1	ja	B1 B2 D (geheel) A (geheel)	H1: Logaritmische functies H4: Differentieren Vaardigheden 1 (geheel)
2	702	SE	toetsweek 2	ST	120	-	1	ja	B1, B2, B4 C(geheel) D(geheel) A(geheel)	H3: Goniometrische functies H5: Cirkels H4: Differentieren Vaardigheden 1 (geheel) Vaardigheden 2 (geheel)
3	703	SE	toetsweek 3	ST	120	-	1	ja	B(geheel) D(geheel) C(geheel) A(geheel)	H2: Functies bewerken H6: Verbanden H4: Differentieren Vaardigheden 1 (geheel) Vaardigheden 2 (geheel) Vaardigheden 3 (geheel) Examenvoorbereiding (geheel)
Opmerkingen:										
Leerstof voor het centraal examen: Alle behandelde lesstof uit H4 en H5, terug te vinden in het leerboek H5 wiskunde B.										

6. Toegestane hulpmiddelen bij het centraal examen havo en vwo

De hulpmiddelen die gebruikt mogen worden tijdens het school- en centraal examen kun je vinden door op de link [hulpmiddelen 2023-2024](#) te klikken.

7. Data van het centraal examen havo 2024

1^e tijdvak

Datum	Tijd	Vak
di. 14 mei	13.30-16.30 13.30-16.30	Wiskunde A Wiskunde B
woe. 15 mei	09.00-11.30 13.30-16.30	Duits Economie
do. 16 mei	09.00-12.00 13.30-16.30	Geschiedenis Scheikunde
vr. 17 mei	13.30-16.30	Nederlands
di. 21 mei	13.30-16.00	Engels
woe. 22 mei	09.00-12.00 13.30-16.00	Kunst Frans
do. 23 mei	13.30-16.30	Aardrijkskunde
vr. 24 mei	13.30-16.30	Natuurkunde
ma. 27 mei	13.30-16.30	Bedrijfseconomie
di. 28 mei	13.30-16.30	Biologie

De boven- en onderstaande data en tijdstippen gelden onder voorbehoud. Landelijk vastgestelde regelingen kunnen leiden tot wijzigingen. Eventuele wijzigingen worden door de schoolleiding tijdig aan de kandidaten bekendgemaakt.

2^e tijdvak

Het tweede tijdvak van het centraal examen is van **dinsdag 18 juni t/m dinsdag 25 juni 2024**

De precieze datum en tijd van elk vak wordt later bekendgemaakt.